



FinELib

# Kansallinen elektroninen kirjasto, FinELib

– Katsaus vuoden 2004 toimintaan



## SISÄLLYSLUETTELO

|  |          |
|--|----------|
| <b>KATSAUS VUODEN 2004 TOIMINTAAN</b>              | <b>2</b> |
| 1. FINELIB-TOIMINNAN VAIKUTTAVUUS                  | 3        |
| 2. VERKKOAINESTON HANKINTA                         | 5        |
| 3. VERKKOAINESTON KÄYTTÖ JA KÄYTÖN KEHITYS         | 7        |
| 4. ASIAKASPALVELUN JA TOIMINTATAPOJEN KEHITTÄMINEN | 10       |
| 5. NELLI-TIEDONHAKUPORTAALIN KÄYTTÖÖNOTTO          | 12       |
| 6. HENKILÖSTÖ JA OSAAMISEN KEHITTÄMINEN            | 13       |
| 7. TALOUS  | 14       |

## TAULUKKOLUETTELO

|   |    |
|---|----|
| Talukko 1. Lisensoidut aineistot 2004   | 2  |
| Talukko 2. Keskeisiä tunnuslukuja sektoreittain 2004  | 3  |
| Talukko 3. FinELib-aineiston osuus verkkoaineiston hankinnasta (€) ja E-aineiston ja FinELib-aineiston osuus koko aineiston hankinnasta (€) | 4  |
| Talukko 4. Vuoden 2005 alussa käyttöön saadut uudet aineistot eri sektoreilla   | 5  |
| Talukko 5. Aineistohankintaa edistäviä linjauksia   | 6  |
| Talukko 6. Artikkelihinnan kehitys sektoreittain 2002-2004  | 10 |
| Talukko 7. Verkkoaineiston hankintaa ja Nelli-portaalin ylläpitoa helpottavia työvälineitä  | 11 |
| Talukko 8. FinELibin liikevaihto 2004   | 14 |
| Talukko 9. Keskeiset tunnusluvut 2004   | 15 |
| Talukko 10. FinELib aineistokonsortiot vuosien 2002-2005 alussa sektoreittain   | 17 |
| Talukko 11. Käyttäjien valmius luopua painetusta aineistosta  | 32 |
| Talukko 12. Verkkoaineistojen käytön tiheys yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa   | 33 |
| Talukko 13. Miten hyvin käyttäjä löytää oman alansa aineistoja FinELib-palveluista  | 33 |

## KUVALUETTELO

|  |   |
|--|---|
| Kuva 1. Tulostetut artikkelit sektoreittain 2001-2004                                      | 7 |
| Kuva 2. Tehdyt tiedonhaut sektoreittain 2001-2004  | 8 |
| Kuva 3. Tulostetut artikkelit sektoreittain Elsevierin ScienceDirect-aineistosta 2002-2004 | 8 |
| Kuva 4. Tulostetut artikkelit sektoreittain EBSCOhost-tietokannoista 1999-2004             | 9 |

# Kansallinen elektroninen kirjasto FinELib

## Katsaus vuoden 2004 toimintaan

FinELibin strategian 2004–2006 toteutus käynnistyi toimintavuoden aikana. Strategisista päämääristä keskeisin on asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaaminen. Toiminnan tulokset päämäärän saavuttamiseksi ovat hyvät ja myös verkkoaineiston hankinta oli hyvin vilkasta (taulukko 1). Aineistohankinnan painopistealueita olivat humanistis-yhteiskuntatieteelliset aineistot, kotimaiset aineistot, e-kirjat sekä yleisten kirjastojen aineistot. Aineistojen hankinta painopistealoille onnistui erittäin hyvin. Kirjastosektoreista painotettiin erityisesti aineistohankintaa yleisille kirjastoille ja vuoden 2005 alussa FinELibin kautta hankittuja aineistoja on tarjolla jo yli 200 kunnassa. Aineistojen käytettävyyden parantamiseksi valmisteltiin Nelli-tiedonhakuportaalin käyttöönottoa yliopistoissa ja käynnistettiin käyttöönottohanke yleisissä kirjastoissa. Puolet yliopistoista siirtyi tiedonhakuportaalin tuotantokäyttöön tammikuussa 2005.

### Talukko 1. Licensoidut aineistot 2004

| Mittari                              | Tulos   |
|--------------------------------------|---|
| Lisensioitujen tietokatojen määrä    | 229 tietokantaa <ul style="list-style-type: none"><li>▪ 63 koko-tekstikantaa</li><li>▪ 115 viitetietokantaa</li><li>▪ 38 hakuteostietokantaa</li><li>▪ 9 e-kirjakokoelmaa</li><li>▪ 3 muuta</li></ul> |
| E-lehtien / kokotekstilehtien määrä  | ▪ 119500 e-lehteä/kokotekstilehteä  |
| E-kirjojen määrä (ostetut kokoelmat) | ▪ 25 000 e-kirjaa   |

FinELibin visio kulminoituu sanoihin huipputoimittaja, vaikuttaja ja kumppani. Johtamisen ja osaamisen kehittämisen, osaamisen jakamisen ja uusien henkilöiden rekrytointien sekä tiimityön vahvistumisen kautta lähestytään huipputoimittajaa. Aineistojen saatavuus paranee ja palvelun vaikuttavuus tietoyhteiskunnassa lisääntyy Nelli-tiedonhakuportaalin käyttöönoton myötä. Nelli-portaalin asiakaskunta laajeni käsittämään yliopistojen ohella yleiset kirjastot ja ammattikorkeakoulut. Aineistojen räätälöity tarjonta ja käyttömahdollisuus todennäköisesti lisää palvelujen käyttöä eri sektoreilla. Kansainvälisyys kuvastaa FinELibin toimintaa. Kansainvälinen yhteistyö ja verkottuminen on tiivistynyt aineistohankinnassa, portaalin kehittämisessä ja tilastotietojen saannin ja arvioinnin kehittämisessä huomattavasti vuoden 2004 aikana. Kumppanuussuhteita solmitaan vuoden 2005 aikana, mutta pohjaa kumppanuuksille on luotu vuonna 2004 esimerkiksi virkamiesvaihto- ja segmentointihankkeessa sekä Nelli-portaalin käyttöönottohankeessa.

Sektorikohtainen palvelu ja sen seuranta tulee korostumaan strategiakauden loppua kohden. Oheiseen taulukkoon on koottu joitakin tunnuslukuja, jotka kuvastavat toimintaa eri sektoreilla (Taulukko 2).

**Taulukko 2. Keskeisiä tunnuslukuja sektoreittain 2004**

| Mittari   | Tulos        |              |             |               |              |
|---|--------------|--------------|-------------|---------------|--------------|
|   | Yliopistot   | Amkt         | Erik.kstot  | Yleiset kstot | Yhteensä     |
| Uusien aineistojen määrä  | 12 aineistoa | 8 aineistoa  | 6 aineistoa | 5 aineistoa   | 13 aineistoa |
| FinELib-aineiston osuus asiakkaiden verkkoaineiston hankinnasta (€) | 84 %         | 45,5 %       | ≈ 50 %      |               |              |
| Käyttötilastot, artikkelilataukset                                  | 3,2 milj.    | 0,2 milj.    | 0,3 milj.   | 20 000        | 3,7 milj.    |
| Käytön trendi / aineisto muutos edelliseltä kaudelta                | + 15 %       | + 0,3 %      | + 20 %      | - 17 %        | + 14 %       |
| Nelli-portaalin asiakaskunta  | 20 asiakasta | 29 asiakasta |             | 21 asiakasta  | 70 asiakasta |
| Liikevaihto   | 8,8 milj. €  | 982 000 €    | 1,2 milj €  | 215 000 €     | 11,2 milj. € |

## 1. FinELib-toiminnan vaikuttavuus

FinELibin toiminnan vaikuttavuutta voidaan arvioida esimerkiksi talouteen, toiminnan volyyymiin ja käyttöön liittyvillä määrällisillä mittareilla sekä käyttäjätutkimusten laadullisten tulosten avulla. Tutkimusyhteistyön vilkastuminen kuvastaa FinELib-toiminnan herättämää mielenkiintoa tutkimuksellisesti. Osallistuminen kansalliseen ja kansainväliseen keskusteluun ja työryhmiin kuvastaa myös aktiivisuutta ja tuloksena voi olla vaikuttavuuden lisäystä esim. uusien hinnoittelumallien kehittymisen myötä.

FinELib-konsortion koko on pysynyt jotakuinkin ennallaan parin viime vuoden aikana ollen vuoden 2005 alussa 108 jäsentä. Kaikki 21 yliopistoa sekä 31 ammattikorkeakoulua, 20 maakuntakirjastoa ja Helsingin kaupunginkirjasto sekä 35 tutkimuslaitosta kuuluvat konsortioon. Konsortio on varsin suuri ja sille on tyypillistä se, että siihen kuuluu eri hallinnonalojen organisaatioita.

Toiminnan volyyymia kuvaavien tunnuslukujen trendi on kasvava. Toiminnan liikevaihto on noin 11 miljoonaa euroa, kasvua edelliseen vuoteen on noin 12 %. Lisensioitujen aineistojen määrät ovat kasvaneet merkittävästi, vuoden 2005 alussa käytettävissä on 229 tietokantaa ja 19 500 elektronista lehteä. Kasvua edelliseen vuoteen on 30 % tietokantojen osalta ja noin 34 % lehtien osalta. Aineistojen käyttö on myös kasvanut voimakkaasti. Kirjastojen asiakkaat tulostivat näytölle vuonna 2004 noin 3,7 miljoonaa artikkelia, kasvua oli 14 %.

Aineistoneuvotteluissa saavutetut taloudelliset hyödyt konsortion jäsenille olivat merkittävät, neuvottelujen kuluessa saavutettu hinnanalennus saattoi olla jopa 40 prosenttia alkuperäisestä tarjouksesta. Monissa aineistoissa hintaa saatiin neuvoteltua alas 10–15 prosenttia, euroissa säästö saattoi olla jopa miljoonia euroja sopimuskauden aikana.

FinELibin merkitys aineistojen hankinnassa on eri sektoreilla erilainen. Yliopistot hankkivat noin 84 % verkkoaineistoistaan FinELibin kautta eikä kovin suurta kasvua liene odotettavissa. Sen sijaan ammattikorkeakoulut hankkivat ainoastaan 45 % ja erikoiskirjastot noin 30 % verkkoaineistoistaan FinELibin kautta (Taulukko 3). Koska vain osa erikoiskirjastoista on mukana KITT – yhteistilastossa tehtiin vuoden 2004 syksyn aikana erillinen selvitys FinELibin asiakkaina olevien erikoiskirjastojen

verkkoaineiston hankinnasta. Kävi ilmi, että FinELibin asiakkaina olevat erikoiskirjastot hankkivat noin 50 % verkkoaineistostaan FinELibin kautta.

**Taulukko 3. FinELib-aineiston osuus verkkoaineiston hankinnasta (€) ja E-aineiston ja FinELib-aineiston osuus koko aineiston hankinnasta (€). Lähde KITT-yhteistilasto.**

|   | Yo-kirjastot |      | Amk-kirjastot |       | Erikoiskirjastot |       |
|---|--------------|------|---------------|-------|------------------|-------|
|   | 2002         | 2003 | 2002          | 2003  | 2002             | 2003  |
| FinELib-aineiston osuus verkkoaineiston hankinnasta (€) | 83 %         | 84 % | 47 %          | 46 %  | 36 %             | 29 %  |
| E-aineiston osuus koko aineiston hankinnasta (€)        | 37 %         | 48 % | 19 %          | 21 %  | 23 %             | 32 %  |
| FinELib-aineiston osuus koko aineiston hankinnasta (€)  | 31 %         | 40 % | 8,9 %         | 9,4 % | 8,5 %            | 9,4 % |

Kirjastot kaikilla sektoreilla hankkivat vuoden 2003 tilastotietojen mukaan vielä enemmän painettuja aineistoja kuin verkkoaineistoja (Taulukko 2). On selvää, että molempia aineistomuotoja tarvitaan myös tulevaisuudessa. Yliopistoissa lähes puolet aineistoista on elektronisia, sen sijaan muilla sektoreilla luvut ovat selvästi pienemmät. Tilastoista ei näy kuinka paljon edelleen hankintaan rinnakkain painettuja ja elektronisia aineistoja. Rinnakkaishankinta on pääsääntöisesti kallein vaihtoehto. Suositeltavaa olisi valita joko painettu muoto tai elektroninen. On mielenkiintoista myös seurata mikä tulee olemaan lisääntyvän e-aineistotarjonnan, kuten e-kirjojen vaikutus valittavaan aineistomuotoon. FinELib-aineiston osuus (€) koko aineiston hankinnasta on kasvanut merkittävästi yliopistosektorilla vuoteen 2002 verrattuna, 9,9 prosenttiyksikköä. Ammattikorkeakoulujen ja erikoiskirjastojen osalta kasvu on ollut maltillinen.

Käyttäjäkyselyjen perusteella aineistojen valinta on onnistunut hyvin erityisesti yliopistoissa. Yli 70 % yliopistojen vastaajista löysi erittäin hyvin tai hyvin oman alansa aineistoja. Ammattikorkeakouluissa vajaa puolet vastaajista (45 %) löytää aineistoja hyvin tai erittäin hyvin. Runsas verkkoaineistojen tarjonta on myös vaikuttanut käyttäjien työskentelytapoihin. Tutkijat ja opiskelijat käyttävät verkkoaineistoja varsin intensiivisesti. Kerran viikossa tai useammin aineistoja käyttää yliopistoissa noin 78 % vastaajista ja ammattikorkeakouluissa 46 % vastaajista.

FinELib-toiminnan vaikuttavuutta on tutkittu myös tieteellisin menetelmin. FinELibin vuotuisia käyttäjäkyselyjä on muokattu yhteistyössä Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen laitoksen kanssa. Uudistetut kyselyt palvelevat tutkimuksen tarpeita aiempaa paremmin. Kyselyjen avulla saadaan jatkotutkimuksia varten tietoa esimerkiksi siitä, miten eri tieteenalojen tutkimuskulttuurit ovat yhteydessä elektronisten resurssien käyttöön. Oulun yliopistossa tutkittiin miten paljon FinELib-aineistot näkyvät tiettyjen tieteenalojen julkaisujen viittauksissa. Tutkimustuloksia julkaistaneen vuoden 2005 aikaan. Vuoden aikana valmistui yksi pro gradu-työ ja kaksi uutta työtä käynnistyi.

Kustannustoimiala elää murroskautta. Ajalle tunnusomaisia piirteitä ovat toisaalta monopolisoituminen ja sen myötä ennakoimaton lehtien hintakehitys ja toisaalta avoimeen tieteelliseen julkaisutoimintaan liittyvä toiminta. FinELibin henkilöstö on osallistunut aihepiiriin liittyvään kansalliseen ja kansainväliseen keskusteluun ja työryhmiin aktiivisesti, esimerkkinä opetusministeriön Open Access-työryhmä, ja pyrkinyt lisäämään avoimeen tieteellisen julkaisutoimintaan liittyvää tietämystä Suomessa. FinELib on myös koordinoitunut BioMed Central -

konsortiota, jossa on mukana seitsemän yliopistoa ja kaksi tutkimuslaitosta. SPARCin jäseneksi FinELibin kautta on liittynyt 21 organisaatiota vuodeksi 2005.

Kansainvälinen yhteistyö on edellytys FinELibin toiminnan kehittämiseksi. Toiminta kansainvälisissä verkostoissa on vilkasta verkkoaineiston hankinnassa, tiedonhakuportaalin kehittämisessä ja myös tilastotietojen saannin ja luotettavuuden kehittämisessä. FinELibin asiantuntijat luennoivat myös aktiivisesti alan kansainvälisissä konferensseissa.

Kansainvälinen yhteistyön tuloksena on saavutettu mm. kustannussäästöjä (uudistettu Nature-sopimus), edistetty kehittämistyötä (Nelli-portaalin konsortio-ominaisuudet; COUNTER-yhteensopivat tilastot) ja tuotu kirjastojen näkökulmia kustannustoimialan trendeihin tietäväksi kansainvälisillä foorumeilla (ICOLC-lisensiointipolitiikan uudistus, osallistuminen kustantajien ohjausryhmiin).

## 2. Verkkoaineiston hankinta

Verkkoaineiston hankinta vuonna 2004 oli vilkasta (Taulukko 4). Uusia sopimuksia solmittiin 13 kappaletta, 25 sopimusta uudistettiin ja aineistokonsortioiden laajennusten yhteydessä vanhoihin aineistokonsortioihin liittyi 28 uutta organisaatiota. Aineistohankinnan painopistealueita olivat humanistis-yhteiskuntatieteelliset aineistot, kotimaiset aineistot, e-kirjat sekä yleisten kirjastojen aineistot. Aineistojen hankinta painopistealoille onnistui erittäin hyvin. Osaltaan hyvään tulokseen vaikuttivat aineistokonsortion minimikoon alentaminen pysyvästi neljään entisen kuuden organisaation sijasta sekä lisärahoitus humanistis-yhteiskuntatieteellisille aineistoille. Humanistisen asiantuntijaryhmän neuvoteltavina olleista neljästä aineistosta toteutuivat kaikki samoin yhteiskuntatieteellisen ryhmän viisi aineistoa.

**Taulukko 4. Vuoden 2005 alussa käyttöön saadut uudet aineistot eri sektoreilla.**

| Aineiston nimi                  | Tilaajien lukumäärä |                               |                       |  |   |
|---------------------------------|---------------------|-------------------------------|-----------------------|--|---|
|                                 | Yliopistot          | Ammatti-<br>korkea-<br>koulut | Tutkimus<br>laitokset | Yleiset<br>kirjastot<br>(kuntien<br>lkm) | Tilaavia<br>organisaatioita<br>yhteensä |
| AMICO                           | 4                   | 3                             |                       |  | 7                                       |
| Philosopher's index *)          | 5                   |                               |                       |  | 5                                       |
| Ebrary                          | 12                  | 16                            |                       |  | 28                                      |
| PsycArticles *)                 | 5                   |                               |                       |  | 5                                       |
| EEBO *)                         | 4                   |                               |                       |  | 4                                       |
| Ellibs                          | -                   | 5                             | 1                     | 7  | 13                                      |
| ETDEWEB                         | 6                   | 4                             | 2                     |  | 12                                      |
| Knovel *)                       | 2                   | 2                             | 1                     |  | 5                                       |
| LRC                             | 3                   |                               |                       | 4  | 7                                       |
| Mediearkivet                    | 1                   |                               | 2                     | 30                                       | 33                                      |
| Safari *)                       | 2                   | 3                             |                       |  | 5                                       |
| Tilastokeskuksen<br>tietokannat | 9                   | 16                            | 5                     | 1  | 31                                      |
| WSOY Yritysonline               | 12                  | 22                            | 1                     | 7  | 42                                      |
| <b>Yhteensä</b>                 | <b>65</b>           | <b>71</b>                     | <b>12</b>             | <b>49</b>                                | <b>197</b>                              |

\*) Tähdellä merkityissä aineistoissa konsortion koko < 6

Sopimuksiin johtaneet neuvottelut eivät kuvasta koko tehtyä työmäärää. Vuonna 2004 neuvottelut aloitettiin 27 uudesta aineistosta, joista konsortion käyttöön vuodelle 2005 saatiin noin puolet, 13 aineistoa. Sopimusneuvotteluiden kariutumisen yleisimpinä syinä oli konsortiolle sopimaton hinnoittelumalli tai FinELibin edellyttämän lisensointipolitiikan mukaisten kriittisten sopimusehtojen puuttuminen. Neuvotteluissa oli edelleen mukana aineistoja, joita ei hankittu liian vähäisen kiinnostuksen vuoksi.

Vuonna 2004 uudistettiin tavanomaista enemmän sopimuksia. Uudistusneuvottelut kohdistuivat yhteensä 25 aineistoon mukaan lukien Elsevier, CSA ja EBSCO. Elsevier-neuvottelut olivat erittäin vaikeat. Merkittävänä tukena neuvotteluissa toimivat kotimaiset ja kansainväliset verkostot.

Kotimaisista aineistoista saatiin konsortion käyttöön Ellibs-kirjastojärjestelmä, WSOYn Yritysonline ja Juridiikkaonline, Tilastokeskuksen Altika- ja Astika- tietokannat sekä Suomen Tilastollinen Vuosikirja. Kotimaisista aineistoista suurimman konsortion jäsenmäärä on yli 40 organisaatiota, muissakin jäseniä on yli 30.

Uutena avauksena vuoden 2004 aineistoneuvotteluissa olivat e-kirjat. Asiantuntijaryhmien ehdotuksista poimittiin erityisselvityksen kohteeksi kaikki e-kirja-aineistot. Neuvottelut aloitettiin kuudesta uudesta e-kirjapalvelusta, joiden lisäksi neuvotteluissa mukana olleeseen History Online -aineistoon sisältyi varsin laaja e-kirjakokoelma (Early English Books Online, EEBO). Konsortiosopimus saatiin solmittua viidestä e-kirja-aineistoista.

E-kirjojen hinnoittelumallit ja joiltakin osin myös käyttöehdot poikkeavat e-lehtien vastaavista. Vuoden 2004 aikana saatiin kattava kuva e-kirjoihin liittyvistä erityispiirteistä ja saavutettu tulos on hyvä. E-kirjojen osalta aineistohankintaa helpotti edellä mainittu aineistokonsortion minimikoon pienentäminen neljään sekä lisenssipolitiikkaan tehty lievennys aineistojen pitkäaikaiskäytöstä.

Yleisten kirjastojen aineistohankintaa edisti aiempaa joustavampi ilmoittautumismenettely. Vuonna 2004 yleisten kirjastojen oli mahdollista ilmoittautua aineistoihin koko maakuntakirjastoalueena tai yksittäisinä kunnankirjastoina edellyttäen että riittävä väestöpohja (30.000 asukasta) täyttyi. Tätä tilaisuutta käytettiin hyväksi melkein kaikkien aineistojen osalta ja yleiset kirjastot ilmoittautuivat aineistoihin yksittäisinä kirjastoina, kimppoina sekä koko maakuntakirjastoalueena. Myös eräät muut toimenpiteet ovat tehostaneet lisensointia (Taulukko 5) Yli 200 kunnassa on käytössään FinELib-aineistoja vuonna 2005.

Nelli-portaalin käyttöönoton myötä aineistoneuvotteluissa korostettiin aineistojen yhteensopivuutta portaalin kanssa ja tarjouksia vertailtaessa tämä oli yksi valintakriteeri. Pyrkimyksenä on saada mahdollisimman moni FinELib-aineistoista liitettyä Nelli-portaalin yhteishakuun.

#### **Taulukko 5. Aineistohankintaa edistäviä linjauksia**

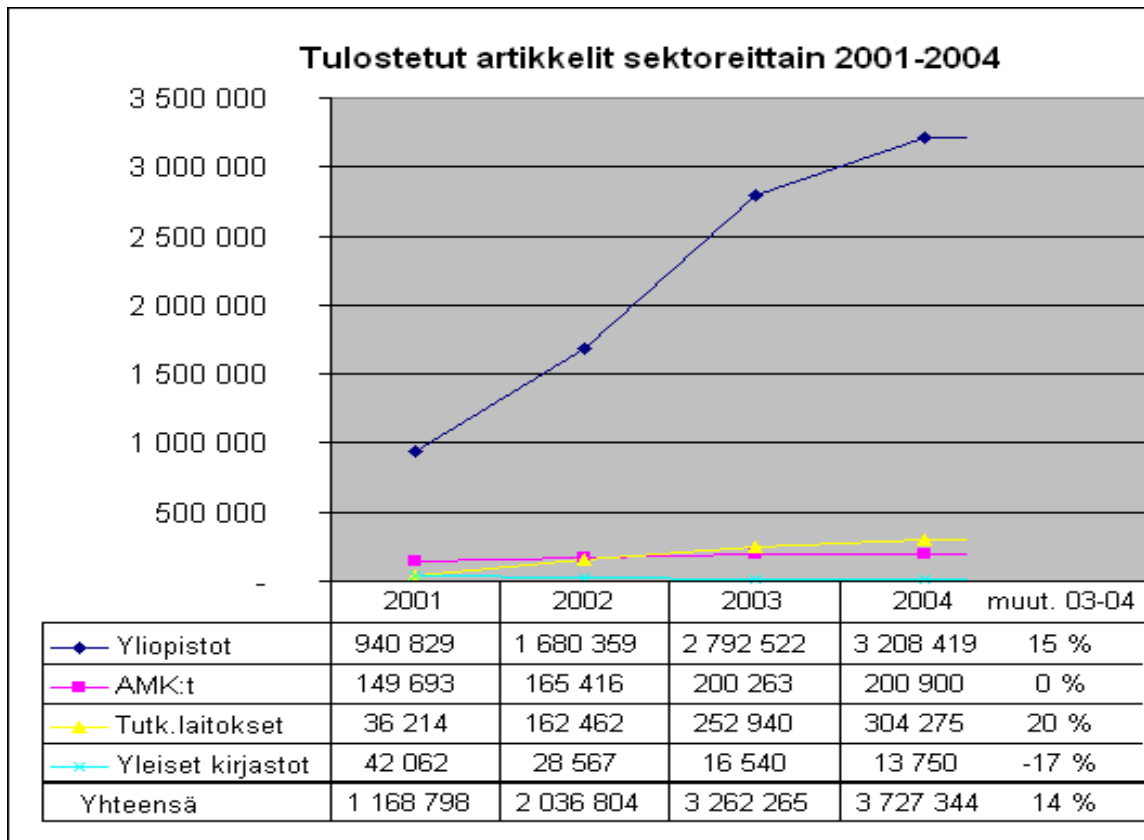
| <b>Linjaus/ toimenpide</b>                                    | <b>Vaikutus</b>   |
|---|---|
| Yleisten kirjastojen uusi ilmoittautumismenettely             | Yli 200 kuntaa mukana aineistokonsortioissa                       |
| Aineistokonsortion minimikoon alennus                         | E-kirjasopimukset<br>Humanistis-yhteiskuntatieteelliset aineistot |
| Lisenssipolitiikan tarkistus pitkäaikaissäilytyksen osalta    | Yleisten kirjastojen aineistot<br>E-kirjat                        |
| Nelli-portaalin asettamat ehdot mukaan lisenssineuvotteluihin | Verkkoaineistojen käytettävyys paranee                            |

### 3. Verkkoaineiston käyttö ja käytön kehitys

FinELib on kerännyt aineistojen käyttötilastoja kustantajilta vuodesta 1999. Suurin osa kustantajista tuottaa tilastoja, mutta tietojen luotettavuus ja vertailukelpoisuus on ollut ongelma. Kirjastojen ja kustantajien yhteistyönä käynnistynyt kansainvälinen COUNTER-projekti (**C**ounting **O**nline **U**sage of **N**etworked **E**lectronic **R**esources) on tuottanut tilastointia koskevat suositukset tiedon tuottajille ja se pyrkii parantamaan käyttötilastojen saatavuutta ja luotettavuutta. COUNTER:n vaikutus on näkynyt selvästi vuoden 2004 aikana, jolloin yhä useampi tiedon tuottaja esim. Nature, EBSCO, Elsevier ja ACS tuottavat COUNTER-yhteensopivia tilastotietoja. Tilastotietojen keruu on nopeutunut ja tulevaisuudessa osa tietojen keruusta voitaneen tehdä automaattisesti. FinELibin asiantuntija on osallistunut COUNTER-projektin työhön.

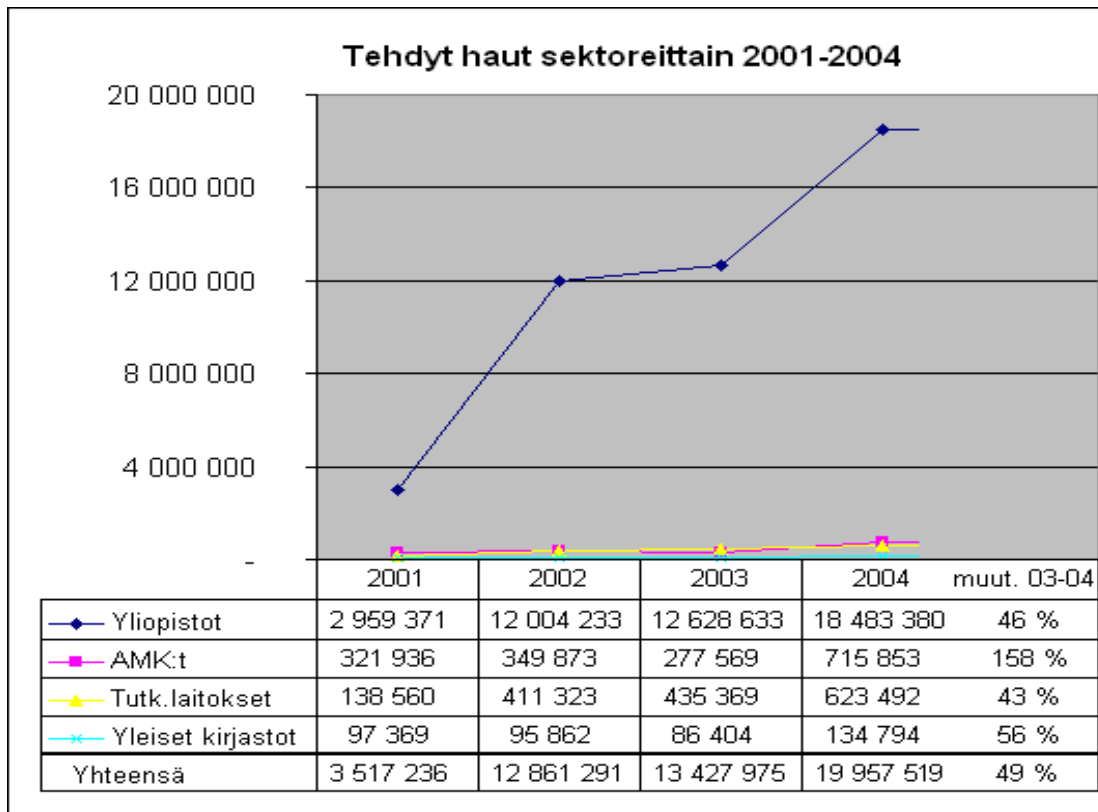
FinELibin kokotekstiaineistojen käyttö kasvoi vuonna 2004 selvästi. Artikkeleita tulostettiin näytölle vuoden aikana 3,7 miljoonaa kertaa, kasvua edelliseen vuoteen oli 14 %. Luku perustuu todellisiin, tiedon tuottajilta saatuihin lukuihin ja luvusta puuttuvat ne aineistot joista tilastoja ei vielä saada. Käyttö kasvoi yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa ja yleisissä kirjastoissa, sen sijaan ammattikorkeakouluissa käyttö pysyi vuoden 2003 tasolla (Kuva 1).

**Kuva 1. Tulostetut artikkelit sektoreittain 2001-2004**



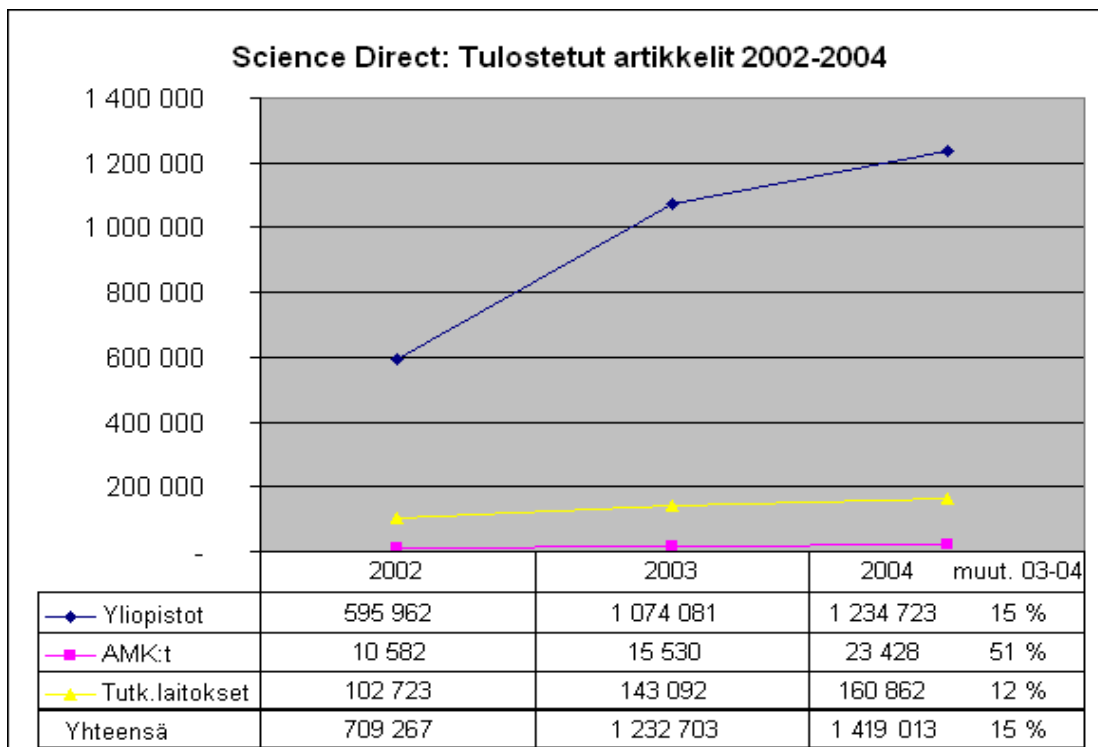
Tiedonhakuja tehtiin vuoden aikana noin 20 miljoonaa, lisäystä edelliseen vuoteen on 49 %. Tiedonhaut ovat kasvaneet voimakkaasti kaikilla kirjastosektoreilla (Kuva 2).

**Kuva 2. Tehdyt tiedonhaudet sektoreittain 2001–2004**



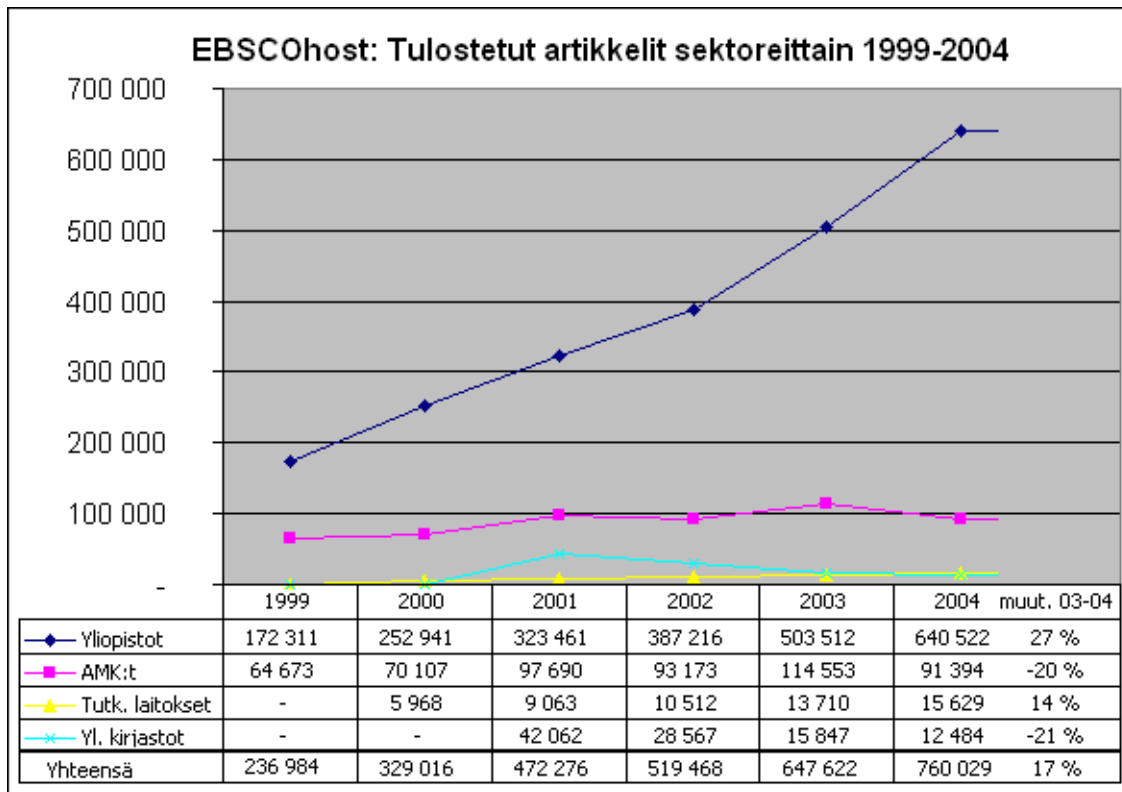
Elsevierin ScienceDirect-aineisto on FinELibin kokotekstiaineistoista ylivoimaisesti käytetyin. Yliopistoissa ScienceDirectin käyttö kasvoi 15 % ja ammattikorkeakouluissa 50 % (Kuva 3). Absoluuttiset käyttöluvut ovat yliopistoissa huomattavasti ammattikorkeakouluja suuremmat.

**Kuva 3. Tulostetut artikkelit sektoreittain Elsevierin ScienceDirect-aineistosta 2002–2004**



EBSCOHost-aineistokonsortio on yksi suurimmista FinELibin piirissä ja tietokantojen käytön kehitys on mielenkiintoista erityisesti tästä syystä. Yliopistoissa EBSCOHostin käyttö on kasvanut tasaisesti vuodesta 1999 lähtien. Muilla sektoreilla käyttö on pysynyt samana tai kääntynyt laskuun. EBSCOHost on monitieteinen tietokanta, jonka on arveltu soveltuvan hyvin myös ammattikorkeakoulujen käyttöön. Olisi kiinnostavaa tietää, miksi käyttö on vähentynyt vaikka konsortion koko on pysynyt samana. EBSCOHost on kuitenkin ammattikorkeakoulujen käytetyimpiä kokotekstiaineistoja. Selitys yleisten kirjastojen käytön laskuun on tilajakannan pieneneminen vuoden 2001 jälkeen. (Kuva 4).

**Kuva 4. Tulostetut artikkelit sektoreittain EBSCOhost-tietokannoista 1999–2004**



Artikkelihintoja voidaan käyttää osana kustannustehokkuuden arviointia. Oheisessa taulukossa (Taulukko 6) on esitetty aikasarja artikkelihintojen kehityksestä muutamasta esimerkkiaineistosta.

ACS on tieteellisen seuran tuottama aineisto ja artikkelihinnat ovat toista luokkaa kuin kaupallisten kustantajien hinnat. Ilmeisesti ACS:n tilastointikäytännön muutos heijastuu yliopistojen kohdalla artikkelihintojen kasvuna. Elsevierin kohdalla artikkelihintojen kehitys on suotuisa, mutta tason lasku on toivottua hitaampi. Kansainvälisessä vertailussa Suomen artikkelihinnat ovat verraten korkeat, esim. Britanniassa vuonna 2003 keskimääräinen artikkelihinta oli £1.69 eli noin 2.45 euroa ja todennäköisesti se vuonna 2004 on vielä laskenut tästä. Elsevierin hintakehitys on FinELibin kannalta kriittistä, koska noin 50% aineistomenoista kohdistuu Elsevieriin. Springerin artikkelihinnat ovat selvästi kalliimpia kuin muilla vastaavilla kustantajilla. Trendi on sama kansainvälisessä vertailussa.

**Taulukko 6. Artikkelihinnan kehitys sektoreittain 2002-2004**

| Aineiston nimi | Yliopistot |      |      | AMK:t |        |       | Tutkimuslaitokset |      |      | Yleiset kirjastot |      |      |
|----------------|------------|------|------|-------|--------|-------|-------------------|------|------|-------------------|------|------|
|                | 2002       | 2003 | 2004 | 2002  | 2003   | 2004  | 2002              | 2003 | 2004 | 2002              | 2003 | 2004 |
| ACS            | 0,6        | 0,62 | 1,04 | 3,21  | 11,69* | 11,51 | 0,25              | 0,53 | 0,86 |                   |      |      |
| EBSCO Host     | 0,43       | 0,41 | 0,34 | 0,64  | 0,85   | 1,2   | 2,1               | 2,05 | 1,48 |                   | 2,53 | 3,22 |
| Elsevier:SD    | 5,02       | 3,46 | 3,02 | 9,5   | 7,1    | 5,25  | 4,39              | 3,72 | 3,31 |                   |      |      |
| Emerald        | 2,16       | 2,62 | 2,45 | 1,13  | 1,74   | 1,74  | 4,62              | 6,22 | 5,55 |                   |      |      |
| Springer LINK  |            | 5,82 | 7,08 |       | 27,5   | 40,96 |                   | 7,48 | 8,97 |                   |      |      |

Valuuttayksikkönä on Euro. ACS- ja EBSCO-aineistoissa muuntokurssina on käytetty 1 EUR = 0,82 USD ja Emerald-aineistossa 1 EUR = 1,45 GBP.  
hinnannousun syynä tulostettujen artikkelien vähäinen määrä

FinELibin sivuilta osoitteesta <http://www.lib.helsinki.fi/finelib/aineistot/tunnusluvut/index.html> löytyvät organisaatiokohtaiset artikkelihinnat taulukon aineistoista sekä myös muista aineistoista.

#### 4. Asiakaspalvelun ja toimintatapojen kehittäminen

Asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaaminen on keskeisin FinELibin strategisista päämääristä. Vuoden 2004 aikana on kehitetty asiakaspalvelun edellytyksiä monin tavoin, mm. ottamalla käyttöön uudistetut palvelusopimukset, toteuttamalla asiakaskunnan segmentointihanke, tarjoamalla aineiston hankinnan työkaluja konsortion jäsenille, kehittämällä tiedonhakuportaalin keskitettyjä palveluja ja yhteistyötä kirjastojen kanssa, aloittamalla vastavuoroinen virkamiesvaihto sekä selkeyttämällä verkkoaineiston hankinnan periaatteita yliopistollisille sairaaloille.

Verkkoaineiston hankintaa koskeva palvelusopimus kaudelle 2004–2006 otettiin käyttöön vuoden alusta. Sopimuskäytännöllä pyritään lisäämään toiminnan läpinäkyvyyttä siten, että osapuolilla on selkeä käsitys kunkin osapuolen vastuista. FinELibin palvelusopimus on herättänyt mielenkiintoa myös maailmalla ja Etelä-Afrikan COSALC-konsortio on soveltanut FinELibin laatimaa sopimusohjaa omaan toimintaansa.

Verkkoaineiston hankinnan sopimusta laadittaessa huomioitiin kirjastojen toive, että ilmoittautumisaika aineistokonsortioihin olisi riittävän pitkä. Konsortion jäsenille on sopimuksessa taattu vähintään seitsemän viikon ilmoittautumisaika aineistokonsortioihin. Käytännössä konsortion muodostamiseen kuluva aika venyy huomattavasti tästä johtuen hinta- ym. tarkistuksista. Tämä on merkinnyt aineistoneuvottelujen ja konsortion muodostamisen pitkittymistä. Monet sopimukset viimeisteltiin vasta kevään 2005 puolella. Uusia palvelusopimuksia laadittaessa kaudelle 2007–2009 tulee harkita, pitäisikö aineistoihin ilmoittautumisaikoja lyhentää.

Palvelusopimuskäytäntö koskee myös Nelli-portaalia ja tieteellisten kirjastojen yhteistilastoa. Portaalin palvelusopimukset kaudelle 2004–2006 yliopistojen ja kansalliskirjaston kesken on neuvoteltu ja otettu käyttöön. Yhteistilaston palvelusopimukset ovat voimassa toistaiseksi.

Asiakaskunnan segmentointihankkeessa analysoitiin nykyistä asiakaskuntaa eri näkökulmista, kuten sopimusten määriä, aineistobudjetteja ja aineistojen käyttöä sektoreittain. Tietoja voidaan hyödyntää jatkossa monin tavoin. Segmentointihankkeen kuluessa saatiin myös eri sektoreilta arvokkaita näkemyksiä FinELibin asiakaspalvelun kehittämisestä. Segmentointihankkeessa ei päädytty esittämään uusia segmenttejä, vaan päädyttiin säilyttämään nykyinen sektorijako. Segmenttien uudelleen määrittelyn sijasta päädyttiin kehittämään strategista kumppanuutta, jonka

tavoitteena on tuottaa lisäarvoa koko sektorille tai konsortiolle. Lähtökohtana kumppanuudessa on merkittävä molemminpuolinen hyöty ja se perustuu kumppanin yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen tai erityisasiantuntemukseen.

FinELib on tuottanut useita työvälineitä, jotka helpottavat verkkoaineiston hankintaa tai Nelli-portaalin ylläpitoa paikallisella tasolla (Taulukko 7). Verkkoaineiston hankintaa paikallisella tasolla helpottavia työkaluja ovat esimerkiksi neuvottelurunko ja neuvottelijan muistilista, johon on koottu asioita, joita voi pitää lisenssisopimuksen kulmakivinä. Muistilista on työväline kustantajan tai välittäjän toimittaman sopimustekstin läpikäymiseen. Suojatulta konsortiosivulta löytyy myös FinELibissä laadittu mallisopimus, joka perustuu tunnettuihin kansainvälisiin mallisopimuksiin (John Cox Associates, PA/JISC, NERL Consortium). Malli noudattelee FinELibin lisenssipolitiikkaa ja kuvaa sitä sisältöä, johon FinELib lisenssineuvotteluissa pyrkii. Malli on tarkoitettu avuksi kirjaston omiin lisenssineuvotteluihin; sieltä voi esim. poimia sopimuslausekkeiden muotoiluja ehdotettavaksi kustantajalle. Asiakkaille on annettu myös sopimukseen liittyvää koulutusta.

Aineistojen käyttöehdoista on vuonna 2004 kirjoitettu uudet suomenkieliset tiivistelmät, jotka asiakkaat ovat kokeneet hyödyllisiksi. Käyttöehtotiivistelmiä käytetään myös Nelli-portaalissa.

Merkittävä työpanos on myös suunnattu asiakas- ja tilaustietokanta HALTin kehittämiseen. Tietokantaan kootaan mm. kustantajien ja asiakkaiden yhteystiedot, aineistojen tilaus- ja hintatiedot, tilastotiedot. Tietokanta tulee helpottamaan sekä FinELib-henkilöstön että konsortion jäsenten työtä. Tietokanta on jo kehittämisvaiheessa herättänyt mielenkiintoa pohjoismaissa ja tietokanta pyritään saattamaan pohjoismaiseen käyttöön open source-periaatteella. Tietokanta valmistuu keväällä 2005.

FinELib on tuottanut kirjastojen Nelli-portaaleihin lehtien asennuspalveluita: asennusohjeita ja lehtilistoja. Nämä palvelut helpottavat huomattavasti SFX-linkityspalvelimen käyttöä. Kaikki FinELibin kautta hankitut e-lehtiaineistot voi asentaa nopeasti ja helposti SFX-linkityspalvelimelle.

#### **Taulukko 7. Verkkoaineiston hankintaa ja Nelli-portaalin ylläpitoa helpottavia työvälineitä**

| <b>Työväline</b>   | <b>Käyttökohde</b>                                   |
|--|--|
| Palvelusopimus <ul style="list-style-type: none"> <li>• Verkkoaineiston hankinta</li> <li>• Nelli-portaalin ylläpito</li> </ul>  | Sopijaosapuolten työnjaon ja vastuiden selkeytys     |
| Verkkoaineiston hankinnan apuvälineet <ul style="list-style-type: none"> <li>• Neuvottelurunko</li> <li>• Neuvottelijan muistilista</li> <li>• Mallisopimus</li> </ul> | Verkkoaineiston hankinnan tuki paikallisella tasolla |
| SFX-lehtilistat  | Verkkoaineiston saattaminen käyttöön vaivattomasti   |

Yhteistyötä kirjastojen kanssa on vuonna 2004 edistetty mm. lyhytkestoisella vastavuoroisella virkamiesvaihdolla. Sektoreiden vastuusuunnittelijat aineistohankinnasta vierailivat oman sektorinsa kirjastossa ja vastaavasti kirjastoista tultiin tutustumaan FinELibin toimintatapoihin. Kokemukset olivat erittäin myönteisiä ja toimintaa jatketaan ja laajennetaan koskemaan myös muuta yksikön toimintaa.

Kevään aikana selvitettiin yliopistojen FinELibin kautta hankkimien verkkoaineistojen käyttöä yliopistollisissa sairaaloissa ja sairaanhoitopiireissä. Selvittäminen oli tarpeen, koska aineistojen käyttö on sallittua vain sopimuksessa mukana olevan organisaation eli yliopiston henkilökunnalle, tutkijoille, opiskelijoille ja paikalliskäyttäjille. Yliopistollinen sairaala ja sairaanhoitopiiriin muut yksiköt eivät juridisesti kuulu yliopistoon, eivätkä lähtökohtaisesti ole oikeutettuja käyttämään

yliopiston lisensioimia aineistoja. Selvittämisen teki tarpeelliseksi se, että aineistojen käyttöön oli paineita yliopisto-organisaation ulkopuolella.

Selvityksessä ilmeni, että yliopistot ja yliopistolliset sairaalat haluavat aineistojen olevan käytettävissä myös yliopistollisessa sairaalassa. Yliopistollisen sairaalan voidaan perustella katsottavan osaksi yliopistoa erityisesti sen opetuksellisen tehtävän takia, joten päätettiin, että jatkossa pyritään lisensioimaan aineisto yliopistolliselle sairaalalle osana yliopistoa ilman lisämaksua, mutta ei muille sairaaloille.

Kansalliskirjaston ja yliopiston välistä verkkoaineiston hankinnan palvelusopimusta muutettiin siten, että yliopistoon luetaan kuuluvaksi myös yliopistollinen sairaala ja aineistoa hankitaan myös sairaalalle, mikäli palveluntarjoaja hyväksyy sen osaksi yliopistoa. Myös lisenssisopimuksissa mainitaan jatkossa sairaala osana yliopistoa. Koska yliopistollinen sairaala luetaan osaksi yliopistoa, yliopisto vastaa sairaalan aineiston käytöstä. Yliopisto ja sairaala puolestaan sopivat keskenään siitä, että sairaala noudattaa lisenssisopimusten ehtoja.

## 5. Nelli-tiedonhakuportaalin käyttöönotto

Nelli-tiedonhakuportaalista on kehittymässä kansallinen tiedonhakupalvelu. Vuoden 2004 aikana yleiset kirjastot ja ammattikorkeakoulukirjastot tekivät päätöksen osallistumisesta Nelliin, yleisten kirjastojen käyttöönottohanke käynnistyi ja käyttöönotto yliopistoissa eteni hyvin.

Tavoitteena yliopistojen hankkeessa oli Nelli-tiedonhakupalvelun avaaminen syksyllä 2004. Tämän aikataulun mukaisesti järjestettiin Nelli-tiedonhakuportaalin avajaiset, joissa avauspuheenvuoron piti opetusministeri Tuula Haatainen. Portaalitiimin henkilöstövaihdoksesta ja ohjelmiston versiovaihdoksesta johtuen yliopistojen aikataulu kuitenkin muuttui ja noin puolet yliopistoista avasi portaalipalvelun vasta tammikuussa 2005 ja loput avaavat palvelun kevään 2005 aikana.

Työnjako yliopistojen ja kansalliskirjaston välillä selkiytyi vuoden aikana. FinELib-henkilöstö tuottaa sellaisia keskitettyjä palveluita, jotka helpottavat työtä paikallisella tasolla. Työnjaosta yleisellä tasolla sovitaan palvelusopimuksissa. Nelli-portaaliin asiakaskoulutusmateriaalit tehtiin myös yhteistyössä useiden yliopistojen kanssa.

Uusien asiakassektoreiden tullessa mukaan portaalin käyttäjiksi on tärkeää suunnitella käyttöönottohanke huolella yhdessä asiakaskunnan kanssa. Käytäntönä on ollut, että asiakaskirjastoja pyydetään nimeämään asiantuntijat projektipäällikköryhmään. Tämä ryhmä huolehtii hankkeen läpiviennistä. Osana käyttöönottoa järjestetään ohjelmistoihin liittyvää koulutusta. Yleisille kirjastoille ja mahdollisesti ammattikorkeakouluille koulutus järjestetään suomenkielisenä FinELibin portaalisuunnittelijoiden toimiessa opettajina.

Yleisillä kirjastoilla, toisin kuin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa, on käytössään useita kirjastojärjestelmiä, jotka on saatava hakuun portaalin kautta. Vuoden 2004 aikana on varmistettu Nelli-portaalin yhteensopivuus yleisillä kirjastolla käytössä olevien yleisimpien kirjastojärjestelmien (Origo, Pallas, Helmet) kanssa.

FinELibin lisensioimien aineistojen lisäksi portaalin kautta on mahdollista hakea myös muuta aineistoa, mm. yliopistokirjastojen kokoelmatietokantoja ja yhteisluetteloita. Kehittyneimmät hakustandardit (SRW/SRU) on otettu käyttöön Nelli-portaalissa ja ne toimivat hyvin. Tiedonhakua helpottavaa tietoteknistä kehittämistyötä on tehty varsin paljon. Kehittämispäätös on herättänyt mielenkiintoa myös kansainvälisellä tasolla yhteistyökumppaneiden ja ohjelmiston kehittäjän taholla. Käyttäjien tunnistuksessa hyödynnetään uusinta teknologiaa. Kansalliskirjasto ja Tieteen

tietotekniikan keskus CSC ovat yhteishankkeena toteuttaneet Shibboleth-autentikoinnin Nelli-portaaliin.

Portaalin avulla voidaan edistää open access -aineistojen löytyvyyttä. BioMed Central -aineisto on haettavissa Nelli-portaalin kautta. Lisäksi portaalin linkityspalvelun kautta on käytettävissä 1238 OA-lehteä (BioMed Central ja DOAJ).

Tutkimusyhteistyö on edistänyt Nelli-portaalin kehittämistä. Saija Lukkarila Oulun yliopistosta teki Nelli-portaalin käytettävyydestutkimuksen. Heuristinen raportti valmistui lokakuussa ja käytettävyydestit joulukuussa 2004. Käytettävyydestutkimuksen tuloksia on jo hyödynnetty Nelli-käyttöliittymien kehitystyössä.

Nelli-portaalin käyttöönoton yhteydessä on tehty yhteistyötä muiden MetaLib-portaalia käyttävien maiden kanssa. Saksalaisen KOBV konsortion kanssa on käynnistetty laaja eurooppalainen Metalib- ja SFX-käyttäjien yhteistyö, jonka tarkoituksena on ohjelmistojen kehittäminen konsortioille paremmin sopiviksi. KOBV:n kanssa on käynnistetty myös Euroopan SMUG-newsletterin teko. ELAG (European Library Automation Group) -yhteistyössä on käsitelty kirjastorajapintoja (SRW/SRU), autentikointia (Shibboleth) sekä eri järjestelmien välistä toimintaa ja portaaleja yleensä.

Nelliin liittyvää markkinointiaineistoa (esite, T-paita, Nelli-melli; banderolli) on tuotettu ja jaettu asiakaskunnan käyttöön.

## **6. Henkilöstö ja osaamisen kehittäminen**

FinELib kehittää osaamista visionsa ja arvojensa mukaisesti. Vision mukaan FinELib on huippuosaaja, arvoissa puolestaan korostetaan asiantuntemusta ja innovatiivisuutta.

FinELib-henkilöstön työpanos vuonna 2004 oli vajaa 10 henkilötyövuotta ja koko yksikön noin 12 henkilötyövuotta. Kasvua edelliseen vuoteen on vajaat neljä henkilötyövuotta. Yksikön toiminnot on varsin hyvin integroitu toisiinsa siten että toiminnot ja asiantuntijuudet tukevat toisiaan.

Portaalipalveluihin rekrytointiin kaksi uutta suunnittelijaa, hankintaan yksi sektorivastuuhenkilö ja talouden suunnittelu- ja seurantapalveluiden kehittämiseen taloussuunnittelija. Rekrytoinnit onnistuivat hyvin ja uuden henkilöstön myötä yksikön osaamispohja on laajentunut.

Henkilöstön koulutuspohja on hyvä, sillä valtaosalla suunnittelijoista on taustanaan ylempi korkeakoulututkinto ja/tai yksikön toimintaa palvelevaa kokemusta toimialalta. Sukupuolijakauma on tasainen ja ikäjakauma hyvä, henkilöstöön kuuluu äskettäin työelämään siirtyneitä nuoria ja jo kokeneita työntekijöitä. Henkilöstön keski-ikä on 40,6 vuotta. Kaiken kaikkiaan henkilöstörakenne koulutustaustan ja osaamisen, sukupuolijakauman ja iän perusteella on hyvä.

Keskeisenä osaamisen kehittämisen keinona on nähty johtamisen kehittäminen. Johtamiskoulutukseen on panostettu vuoden aikana melko paljon. Kansalliskirjaston johdon johtamiskoulutusohjelma on jatkunut intensiivisenä ja sen lisäksi FinELibin päällikkö on aloittanut johtamiskoulutuksen ja mentoroinnin osana HAUS'in JUST-ohjelmaa. Päällikön varahenkilö on osallistunut esimieskoulutukseen. Tiimityön kehittämiseen on panostettu tiiminvetäjä- ja tiimityökoulutusten avulla.

Yliopistokirjastojen verkosto käynnisti vuoden 2004 aikana osaamistarvekartoituksen, jossa hahmoteltiin osaamistarvetta kirjastoissa vuonna 2010. FinELib sovelsi metodologiaa omaan toimintaansa ja kartoitus on saatu valmiiksi. Kartoitusta tullaan soveltamaan tiimien osaamisen kehittämiseen tulevaisuuden osaamistarpeet huomioiden.

FinELibin toiminta organisoitiin tiimipohjalle vuoden 2003 alussa. Yksikön tiimit ovat lisensointi-, tilastointi-, talous- ja portaalitiimi. Tiimeihin kuuluu keskimäärin 3-5 henkeä. Tiimien toiminnan keskeisistä periaatteista, vastuunjaosta, työnjaosta, tiedotuksesta ja seurannasta on sovittu ja niitä tarkistetaan vuosittain. Tiimityön edut tulivat hyvin selvästi esiin vuoden 2004 työskentelyssä. Tiimityö luo hyvät edellytykset osaamisen jakamiselle ja sisäiselle koulutukselle. Esimerkiksi sopimusjuridiikkaan liittyvä osaaminen on kehittynyt koko yksikössä sisäisen koulutuksen ja palvelusopimusten ja lisenssisopimusten yhteisen läpikäynnin kautta. Tiimityö on myös erinomainen apu uusien työntekijöiden perehdytyksessä.

Johtamisen sekä tiimityön kehittämisen ja työssä oppimisen lisäksi osaamista on toimintavuoden aikana kehitetty aktiivisesti. Koulutuspäiviä on kertynyt 104 eli 8,8 koulutuspäivää henkilötyövuotta kohden. Osana osaamisen kehittämistä pidetään kehityskeskustelut vuosittain.

Yksikön kokouskäytäntöjä ja tiedonkulkua on kehitetty. Kokousmuodot ovat tiedottavat viikkopalaverit, päällikön ja tiimienvetäjien väliset palaverit, tiimipalaverit, tiettyyn teemaan keskittyvät seminaarit ja kehittämispäivät. Tavoitteena on keskusteleva, innostava ja innovatiivinen mutta myös kriittinen ja kyseenalaistava toimintakulttuuri.

## 7. Talous

FinELibin liikevaihto, oli vuonna 2004 runsaat 11 miljoonaa euroa. Kasvua edelliseen toimintakauteen oli noin 1,2 miljoonaa euroa eli noin 12 % (taulukko 8). Keskitetyn rahoituksen osuus liikevaihdosta oli noin 3,7 miljoonaa euroa ja organisaatioiden omarahoitusosuus noin 7,4 miljoonaa euroa.

**Taulukko 8. FinELibin liikevaihto 2004.**

|                 | Yliopistot  | Amkt      | Erikois-kirjastot | Yleiset kirjastot | Yhteensä     | %     |
|-----------------|-------------|-----------|-------------------|-------------------|--------------|-------|
| Aineistomenot   | 8 250 000 € | 886 000 € | 1 099 000 €       | 115 000 €         | 10 350 000 € | 93 %  |
| Henkilöstömenot | 204 000 €   | 55 000 €  | 59 500 €          | 69 200 €          | 387 700 €    | 3 %   |
| Muut menot      | 306 800 €   | 18 500 €  | 17 000 €          | 23 500 €          | 365 800 €    | 3 %   |
| Yleiskust.      | 50 000 €    | 22 500 €  | 3 500 €           | 6 900 €           | 82 900 €     | 1 %   |
| <i>Yhteensä</i> | 8 810 800 € | 982 000 € | 1 179 000 €       | 214 600 €         | 11 186 400 € | 100 % |

Elektronisten aineistojen osuus koko liikevaihdosta oli yli 10 miljoonaa euroa sisältäen myös kirjastojen omarahoitusosuudet. Kasvua edelliseen kauteen verrattuna oli 12,5 %. Suotuisan EUR – USD -kurssin vuoksi elektronisten aineistojen menot olivat kuitenkin hieman arvioitua pienemmät, vuoden 2004 budjetissa aineistomenojen arvioitiin nousevan noin 10,6 miljoonaan euroon.

Aineistomenot jakautuivat sektoreittain siten, että yliopistosektorin osuus oli suurin (noin 80 %). Ammattikorkeakoulujen (8,5 %) ja erikoiskirjastojen (11 %) osuudet ovat selvästi pienemmät. Yleisten kirjastojen osuus aineistohankinnan menoista on vielä toistaiseksi marginaalinen.

Muihin menoihin lukeutuvat myös Nelli-portaalin menot.

Taulukko 9. Keskeiset tunnusluvut 2004

Liite 1

| Mittari   | Tulos  |  |
|---|--|--|
| Toiminnan vaikuttavuus  | 2003   | 2004   |
| FinElib-aineiston osuus verkkoaineiston hankinnasta (€)                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ YO: 84 %</li> <li>▪ Amk: 50 %</li> <li>▪ Erik.kstot ≈ 50 %</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Tieto vuonna 2005</li> </ul>  |
| E-aineiston osuus koko aineiston hankinnasta (€)                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ YO: 48 %</li> <li>▪ Amk: 21 %</li> <li>▪ Erik.kstot 32 %</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Tieto vuonna 2005</li> </ul>  |
| FinElib-aineiston osuus koko aineiston hankinnasta (€)                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ YO: 41 %</li> <li>▪ Amk: 9,4 %</li> <li>▪ Erik.kstot 9,4 %</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Tieto vuonna 2005</li> </ul>  |
| Käyttötilastot  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 3,5 miljoonaa artikkelilatausta</li> <li>▪ 13,5 miljoonaa hakua</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 3,7 miljoonaa artikkelilatausta</li> <li>▪ lähes 20 miljoonaa hakua</li> </ul>  |
| Käytön trendi / aineisto<br>Muutos edelliseltä kaudelta                 | Artikkelilataukset: <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ YO: +66 %</li> <li>▪ Amk: +21 %</li> <li>▪ Erik.kstot: +56 %</li> <li>▪ Yleiset kstot: -42 %</li> </ul> | Artikkelilataukset: <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ YO: +15 %</li> <li>▪ Amk: +0,3 %</li> <li>▪ Erik.kstot: +20 %</li> <li>▪ Yleiset kstot: -17 %</li> </ul>        |
| Käytön trendi / aineisto<br>Muutos edelliseltä kaudelta                 | Tehdyt haut: <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ YO: + 5 %</li> <li>▪ Amk: - 21 %</li> <li>▪ Erik.kstot: + 6 %</li> <li>▪ Yleiset kstot: -10 %</li> </ul>       | Tehdyt haut: <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ YO: + 46 %</li> <li>▪ Amk: + 158 %</li> <li>▪ Erik.kstot: + 43 %</li> <li>▪ Yleiset kstot: + 56 %</li> </ul>           |
| Henkilöstön kirjoittamien artikkelien määrä                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 18 artikkelia</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 21 artikkelia</li> </ul>  |
| Henkilöstön pitämien esitelmien määrä                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 40 esitelmää</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 58 esitelmää 43. tilaisuudessa</li> </ul>   |
| Henkilöstön jäsenyys valtakunnallisessa ja kansainvälisessä toiminnassa | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 13 jäsenyyttä valtakunnallisessa toiminnassa</li> <li>▪ 5 jäsenyyttä kansainvälisessä toiminnassa</li> </ul>                        |
| Toimialaan liittyvien tutkimushankkeiden määrä                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 4 kpl</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 5 kpl</li> </ul>  |
| WWW-sivuston käynnit  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 1 273 960 käyntiä</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ 1 481 340 käyntiä</li> </ul>  |
| Asiakkaat ja aineisto   | 2003   | 2004   |
| Konsortion koko   |  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ YO: 21</li> <li>▪ Amk:t 31</li> <li>▪ Erik.kstot: 35</li> <li>▪ Yleiset kstot: 21</li> <li>▪ Yhteensä 108 organisaatiota</li> </ul> |

|  |  |  |
|--|--|--|
| Lisensioitujen aineistojen määrä   | 175 tietokantaa <ul style="list-style-type: none"> <li>35 koko-tekstikantaa</li> <li>118 viitetietokantaa</li> <li>22 hakuteostietokantaa</li> </ul> | 229 tietokantaa <ul style="list-style-type: none"> <li>63 koko-tekstikantaa</li> <li>115 viitetietokantaa</li> <li>38 hakuteostietokantaa</li> <li>9 E-kirjakokoelmaa</li> <li>3 muuta</li> </ul>                          |
| Uusien aineistojen määrä   | <ul style="list-style-type: none"> <li>11 aineistoa</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>YO: 12 aineistoa</li> <li>Amk: 8 aineistoa</li> <li>Erik.kstot: 6 aineistoa</li> <li>Yleiset kstot: 5 aineistoa</li> <li>Yhteensä 13 aineistoa</li> </ul>                           |
| Nelli-Portaalin asiakaskunta   | <ul style="list-style-type: none"> <li>20 (yliopistot)</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>20 yliopistot</li> <li>29 ammattikorkeakoulut</li> <li>21 yleiset kstot</li> </ul>  |
| Kirjastosektorille järjestettyjen koulutustilaisuuksien ja osallistujien määrä | <ul style="list-style-type: none"> <li>36 tilaisuutta</li> <li>1159 osallistujaa</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>49 tilaisuutta</li> <li>1437 osallistujaa</li> </ul>  |
| <b>Henkilöstö ja osaaminen</b>   | <b>2003</b>  | <b>2004</b>  |
| FinELibin henkilötyövuodet   |  | <ul style="list-style-type: none"> <li>11,84 henkilötyövuotta</li> </ul>   |
| Henkilöstön keski-ikä  | <ul style="list-style-type: none"> <li>42 vuotta</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>40,6 vuotta</li> </ul>  |
| FinELib henkilöstön kouluttautuminen   | <ul style="list-style-type: none"> <li>13,7 päivää / henkilö</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>8,8 koulutuspäivää per henkilötyövuosi (49 koulutustilaisuutta)</li> </ul>  |
| Johtamiskoulutus   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Johtamisen kehittämisohjelma</li> <li>Mentorointiohjelma</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Esimieskoulutus</li> <li>Tiiminvetäjäkoulutus</li> <li>Tiimityökoulutus</li> <li>Osaamistarvekartoitus</li> <li>Haus Just - johtamiskoulutus</li> <li>Mentorointiohjelma</li> </ul> |
| <b>Toimintatapojen kehittäminen</b>  | <b>2003</b>  | <b>2004</b>  |
| Markkinointikampanjoiden lukumäärä   | <ul style="list-style-type: none"> <li></li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Nelli-portaalin kampanja</li> </ul>   |
| Tiedotteet   | <ul style="list-style-type: none"> <li>FinELibin verkkotiedote ilmestyi 3 kertaa</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>Nelli-esite</li> <li>FinELibin suomenkielinen aineistoesite päivitettiin ja käännettiin englanniksi</li> <li>FinELibin verkkotiedote ilmestyi 4 kertaa</li> </ul>                   |
| Asiakaspalvelun kehittäminen   |  | <ul style="list-style-type: none"> <li>Segmentointihanke</li> <li>Virkamiesvaihto</li> <li>Yliopistosairaaloiden selvitys</li> </ul>   |
| <b>Talous</b>  | <b>2003</b>  | <b>2004</b>  |
| Sektorikohtainen liikevaihto   | <ul style="list-style-type: none"> <li>YO: 7 300 000</li> <li>Amk: 800 000</li> <li>Erik.kstot: 1 000 000</li> <li>Yleiset kstot: 100 000</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>YO: 8 800 000</li> <li>Amk: 980 000</li> <li>Erik.kstot: 1 180 000</li> <li>Yleiset kstot: 215 000</li> </ul>   |

**Taulukko 10. FinELib aineistokonsortiot vuosien 2002-2005 alussa sektoreittain:  
Yliopistot, ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset ja maakuntakirjastot**

\* Sopimusten jakautuminen sektoreittain puuttuu

| AINEISTO  | KONSORTIO                             | 2002         | 2003         | 2004          | 2005          |
|---|---------------------------------------|--------------|--------------|---------------|---------------|
| <b>ABC-Clio</b>   | <b>Kaikki</b>                         | 13           | 6            | 5             | 7             |
| - Historical Abstracts: Historian alan viitetietokanta.<br>Viitteitä vuodesta 1960 lähtien  | Yliopistot                            | 8            | 5            | 5             | 6             |
| - America: History and Life:<br>USA:n ja Kanadan historian viitetietokanta  | Amk:t<br>Tutk.laitokset               | 3<br>2       | 1            |               | 1             |
| <b>ABI Inform: Proquest Direct</b>  | <b>Kaikki</b>                         | 28           | 30           | 31            | 33            |
| - Yli 1000 talousalan lehteä sekä viitetietokanta<br>vuodesta 1971 lähtien  | Yliopistot<br>Amk:t                   | 11<br>17     | 12<br>18     | 10<br>21      | 10<br>23      |
| <b>ACM Digital Library</b>  | <b>Kaikki</b>                         | 17           | 21           | 26            | 26            |
| 15 kokotekstilehteä ja mm. lukuisia<br>konferenssijulkaisuja tietojenkäsittelyn alalta.   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset | 11<br>5<br>1 | 14<br>6<br>1 | 14<br>10<br>2 | 14<br>10<br>2 |
| <b>ACS - American Chemical Society</b>  | <b>Kaikki</b>                         | 17           | 18           | 18            | 18            |
| 34 kemian alan lehteä.  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset | 10<br>5<br>2 | 10<br>6<br>2 | 10<br>6<br>2  | 10<br>6<br>2  |
| <b>AMICO (Art Museum Image Consortium)</b>  | <b>Kaikki</b>                         |              |              |               | 7             |
| Kuvatietokanta, jossa on dokumentoituina yli 100 000<br>teosta (maalauksia, veistoksia, piirroksia, tekstiileitä,<br>koruja, kirjoja ym). | Yliopistot<br>Amk:t                   |              |              |               | 4<br>3        |
| <b>Annual Reviews</b>   | <b>Kaikki</b>                         | 10           | 9            | 8             | 8             |
| 29 kokotekstilehteä lääke- ja luonnontieteiden<br>sekä yhteiskuntatieteiden ja psykologian alalta<br>vuodesta 1996 alkaen.                | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset | 8<br>1<br>1  | 8<br>1<br>1  | 7<br>1<br>1   | 7<br>1<br>1   |
| <b>BioMed Central</b>   | <b>Kaikki</b>                         |              |              |               | 9             |
| Biolääketieteen tutkimusartikkeleita, jotka ovat vapaasti<br>kaikkien luettavissa   | Yliopistot<br>Tutk.laitokset          |              |              |               | 7<br>2        |
| <b>CA: SciFinder Scholar</b>  | <b>Kaikki</b>                         | 9            | 9            | 9             | 10            |
| Kemian alan aineistoa vuodesta 1967 alkaen.   | Yliopistot                            | 9            | 9            | 9             | 10            |
| <b>CSA - Cambridge Scientific Abstracts</b>   | <b>Kaikki</b>                         | 43           | 44           | 47            | 43            |
| Noin 60 eri alojen viitetietokantaa, viitteitä<br>vuodesta 1972 alkaen.   | Yliopistot<br>Amk:t                   | 20<br>*      | 19<br>25     | 19<br>23      | 18<br>25      |
| <b>CSA - Lisätietokannat</b>  | <b>Kaikki</b>                         | 17           | 31           | 15            | 31            |
|   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset | *<br>*<br>*  | 14<br>9<br>8 | 9<br>5<br>6   | 14<br>9<br>8  |

| AINEISTO  | KONSORTIO  | 2002                | 2003                 | 2004                | 2005                 |
|---|--|---------------------|----------------------|---------------------|----------------------|
| Compendex & Ei Village  | Kaikki   | 17                  | 19                   | 19                  | 16                   |
| Viitetietokantoja, linkkejä ja neuvontapalveluita insinöritieteisiin:<br>- Engineering Village2<br>- ChemVillage (vuoteen 2004 asti)<br>- PaperVillage2<br>- Compendex  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                | 5<br>10<br>2        | 5<br>12<br>2         | 5<br>12<br>2        | 5<br>10<br>1         |
| Design and Applied Arts Index DAAI  | Kaikki   |                     | 6                    | 6                   |                      |
| Viitetietokanta muotoilun, arkkitehtuurin, käsityö-taiteen ja valokuvataiteen alalta. Aineistoa v. 1973 lähtien. 2005 lähtien osa CSA:n kokonaisuutta   | Yliopistot<br>Amk:t                                  |                     | 3<br>3               | 3<br>3              |                      |
| Ebrary  | Kaikki   |                     |                      |                     | 29                   |
| Monitieteinen e-kirjatiekanta, kaikkiaan n. 20000 kirjaa  | Yliopistot<br>Amk:t                                  |                     |                      |                     | 12<br>16             |
| EBSCO: EBSCOHost  | Kaikki   | 79                  | 75                   | 75                  | 77                   |
| Monitieteinen kokoteksti- ja viitetietokantapalvelu   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset<br>Maak. kstot | 20<br>31<br>7<br>21 | 20<br>31<br>10<br>14 | 20<br>31<br>8<br>16 | 21<br>29<br>14<br>13 |
| EDILEX  | Kaikki   | 43                  | 44                   | 42                  | 45                   |
| Suomen lainsäädäntö.  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset<br>Maak. kstot | 16<br>22<br>2<br>3  | 16<br>24<br>1<br>3   | 16<br>24<br>1<br>1  | 17<br>26<br>1<br>1   |
| ELEKTRA   | Kaikki   |                     | 16                   | 16                  | 16                   |
| Kokotekstiartikkeleita yli 37 kotimaisesta tieteellisestä aikakauslehdessä tai vuosikirjasta sekä historian alaan kuuluvia väitöskirjoja.   | Yliopistot   |                     | 16                   | 16                  | 16                   |
| Ellibs Web kirjasto   | Kaikki   |                     |                      |                     | 15                   |
| Kotimainen e-kirjojen lainausjärjestelmä  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset<br>Maak. kstot |                     |                      |                     | 4<br>8<br>2<br>1     |
| Elsevier - Science Direct   | Kaikki   | 36                  | 50                   | 52                  | 46                   |
| 1800 elektronista lehteä lääketieteen, tekniikan, maatalouden, luonnontieteiden, taiteiden ja humanististen tieteiden, psykologian ja sosiologian aloilta. Science Directin kautta pääsy myös Academic Pressin lehtiin. | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                | 15<br>11<br>10      | 17<br>22<br>11       | 17<br>23<br>12      | 15<br>19<br>12       |

| AINEISTO  | KONSORTIO  | 2002               | 2003                | 2004                | 2005                |
|---|--|--------------------|---------------------|---------------------|---------------------|
| Emerald Library   | Kaikki   | 40                 | 42                  | 42                  | 44                  |
| 141 taloustieteiden, tekniikan ja yhteiskuntatieteiden lehteä.  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                | 15<br>22<br>3      | 16<br>23<br>3       | 16<br>23<br>3       | 16<br>24<br>4       |
| Encyclopedia Britannica Online  | Kaikki   |                    | 17                  | 18                  | 25                  |
| 32-osainen Encyclopedia Britannica -tietosanakirja.   | Yliopistot<br>Tutk.laitokset<br>Maak. kstot          |                    | 13<br>2<br>2        | 13<br>3<br>2        | 14<br>8<br>3        |
| ETDEWEB (ETDE World Energy Base)  | Kaikki   |                    |                     |                     | 12                  |
| Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n bibliografinen tietokanta. Viitteitä ja kokotekstiraportteja vuodesta 1974 lähtien.   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                |                    |                     |                     | 6<br>4<br>2         |
| Global Books in Print   | Kaikki   | 11                 | 14                  | 14                  | 15                  |
| Tiedot englanniksi julkaistuista kirjoista, videoista ja äänitteistä.   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset<br>Maak. kstot | 9<br>1<br>1<br>1   | 9<br>1<br>1<br>3    | 9<br>1<br>1<br>3    | 9<br>2<br>1<br>3    |
| Grove Dictionary of Art & Music and Musicians   | Kaikki   | 35                 | 39                  | 40                  | 40                  |
| Musiikin ja taiteen hakuteokset. Sisältävät artikkeleita, viitetietoja, linkkejä musiikkiin ja kuviin.  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset<br>Maak. kstot | 8<br>14<br>2<br>11 | 10<br>14<br>3<br>12 | 11<br>15<br>3<br>11 | 11<br>15<br>3<br>11 |
| HELECON: FINP-, SCIMA-, MIX-tietokannat   | Kaikki   | 13                 | 16                  | 23                  | 32                  |
| - FINP: kotimaisia talousalan artikkeliviitteitä.<br>- SCIMA: kansainvälisiä talousalan artikkeliviitteitä ja tiivistelmiä.<br>- MIX: yhteistietokanta, jossa tiedot Helsingin kauppakorkeakoulun kirjastoon hankituista kirjoista ja Helsingin kauppakorkeakoulun graduista sisällysluetteloinen sekä kotimaisissa talouselämän aikakauslehdissä ilmestyneiden artikkeleiden valikoitu seuranta. | Yliopistot<br>Amk:t<br>Maak. kstot                   | 8<br>2<br>3        | 10<br>3<br>3        | 11<br>7<br>5        | 16<br>10<br>7       |
| HighWire  | Kaikki   | 7                  | 7                   | 7                   | 7                   |
| 39 kokotekstilehteä lääke- ja hoitotieteiden alalta.  | Yliopistot<br>Tutk.laitokset                         | 6<br>1             | 6<br>1              | 6<br>1              | 6<br>1              |
| History Online Proquest Historical Newspapers   | Kaikki   |                    |                     |                     | 4                   |
| Early English Books Online  | Yliopistot   |                    |                     |                     | 4                   |
| IEEE/IEE - IEL Online   | Kaikki   | 21                 | 23                  | 24                  | 28                  |
| 109 kokotekstilehteä tekniikan alalta, artikkeleita vuodesta 1989 alkaen, konferenssijulkaisuja sekä IEEE:n standardit  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                | 8<br>12<br>1       | 8<br>13<br>2        | 9<br>13<br>2        | 10<br>16<br>2       |
| IIMP - International Index to Music Periodicals   | Kaikki   | 10                 | 12                  | 12                  | 11                  |
| Viitetietokanta ja kokotekstit 67 musiikkialan lehdestä. Aineistoja vuodesta 1874 alkaen.   | Yliopistot<br>Amk:t                                  | 4<br>6             | 5<br>7              | 5<br>7              | 5<br>6              |

| AINEISTO   | KONSORTIO      | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 |
|--|----------------|------|------|------|------|
| <b>ISI Databases</b>   | Kaikki         | 13   | 18   | 18   | 19   |
| - Arts and Humanities Citation Index: viitetietokanta, johon indeksoidaan 1130 taide- ja humanistisen alan lehteä.                       | Yliopistot     | 10   | 11   | 11   | 12   |
| - Science Citation Index Expanded: viitetietokanta, johon indeksoidaan 5900 luonnontieteiden alan lehteä.                                | Tutk.laitokset | 3    | 7    | 7    | 7    |
| - Social Sciences Citation Index: viitetietokanta, johon indeksoidaan yli 1700 yhteiskunta- ja humanististen tieteiden lehteä.           |                |      |      |      |      |
| <b>JSTOR</b>   | Kaikki         | 19   | 18   | 19   | 20   |
| 192 yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden lehteä lehden 1. vuosikerrasta alkaen.   | Yliopistot     | 16   | 15   | 16   | 16   |
|  | Tutk.laitokset | 3    | 3    | 3    | 4    |
| <b>Kansallisbiografia</b>  | Kaikki         |      |      | 25   | 27   |
| Yli 3500 elämäkertaa. Kokoelma valmistuu v. 2007, jolloin elämäkertoja on 6000.  | Yliopistot     |      |      | 6    | 7    |
|  | Amk:t          |      |      | 7    | 7    |
|  | Tutk.laitokset |      |      | 4    | 4    |
|  | Maak. kstot    |      |      | 8    | 9    |
| <b>Kluwer Journals</b>   | Kaikki         |      |      | 19   | 21   |
| Noin 670 kokotekstilehteä ja noin 450 e-kirjaa (kirjat 31.5.2004 saakka) lääke-, luonnon- ja yhteiskuntatieteiden sekä tekniikan alalta. | Yliopistot     |      |      | 11   | 12   |
|  | Tutk.laitokset |      |      | 8    | 9    |
| <b>Knovel</b>  | Kaikki         |      |      |      | 5    |
| Yli 600 e-kirjaa ja laajaa hakuteosta kemian ja tekniikan alalta   | Yliopistot     |      |      |      | 2    |
|  | Amk:t          |      |      |      | 2    |
|  | Tutk.laitokset |      |      |      | 1    |
| <b>LRC Literature Resource Center</b>  | Kaikki         |      |      |      | 6    |
| Kirjallisuuden alan tietokanta, jossa biografioita, bibliografista tietoa, kokotekstiartikkeleita  | Yliopistot     |      |      |      | 3    |
|  | Maak. kstot    |      |      |      | 3    |
| <b>Mediearkivet</b>  | Kaikki         |      |      |      | 7    |
| Palvelu sisältää artikkeleita noin 50 ruotsalaisesta sanomalehti- ja aikakauslehdestä  | Yliopistot     |      |      |      | 1    |
|  | Tutk.laitokset |      |      |      | 2    |
|  | Maak. kstot    |      |      |      | 4    |
| <b>MLA International Bibliography</b>  | Kaikki         |      |      |      | 8    |
| Kielitieteiden ja kirjallisuusalan viitetietokanta   | Yliopistot     |      |      |      | 8    |
| <b>Nature</b>  | Kaikki         | 18   | 19   | 19   | 20   |
| Palvelu sisältää 15 kokotekstilehteä ja kaksi hakuteosta lääke- ja luonnontieteiden alalta.  | Yliopistot     | 10   | 11   | 11   | 11   |
|  | Amk:t          | 1    | 1    | 1    | 1    |
|  | Tutk.laitokset | 7    | 7    | 7    | 8    |
| <b>Net-Mot perussanakirjat</b>   | Kaikki         | 32   | 34   | 40   | 40   |
| - suomi-englanti-suomi.  | Yliopistot     | 20   | 20   | 20   | 20   |
| - suomi-ruotsi-suomi.  | Tutk.laitokset | 6    | 8    | 11   | 11   |
| - suomi-saksa-suomi.   | Maak. kstot    | 6    | 6    | 9    | 9    |
| - suomi-ranska-suomi.  |                |      |      |      |      |

| AINEISTO   | KONSORTIO  | 2002               | 2003                 | 2004                | 2005                 |
|--|--|--------------------|----------------------|---------------------|----------------------|
| Net-Mot erikoisalojen sanakirjat   | Kaikki   | 9                  | 11                   | 16                  | 16                   |
| enteka, ruteka, sateka, lääketiede, biologia, laki, elektroniikka ja tieto-tekniikka, sähköalan standardit, espanja, portugali, italia, tanska, engelska, syno, english, venäjä, tietotekniikan liiton ATK-sanakirja, kauppa, MOT Suomi, Schildts finlandssvenska ordbok, norstedts tyska ordbok | Yliopistot<br>Tutk.laitokset<br>Maak. kstot          | 9                  | 8<br><br>3           | 9<br>3<br>4         | 9<br>3<br>4          |
| Oxford English Dictionary  | Kaikki   | 44                 | 45                   | 41                  | 43                   |
| Oxford English Dictionary -sanakirja.  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                | 19<br>16<br>9      | 19<br>16<br>10       | 17<br>17<br>7       | 17<br>17<br>9        |
| Oxford Reference Online  | Kaikki   |                    | 10                   | 12                  | 13                   |
| Yli sadan sanakirjan ja hakuteoksen monitieteinen tietokanta.  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                |                    | 8<br>1<br>1          | 10<br>1<br>1        | 11<br>1<br>1         |
| OVID-tietokannat   | Kaikki   | 28                 | 31                   | 31                  | 31                   |
| Viitetietokantoja ja kokotekstiaineistoja terveystieteiden, hoito- ja eläinlääketieteen aloilta.   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                | 5<br>22<br>1       | 7<br>23<br>1         | 7<br>23<br>1        | 7<br>23<br>1         |
| PCI - Periodicals Contents Index   | Kaikki   | 81                 | 82                   | 61                  | 103                  |
| Humanististen, taide- ja kulttuurialojen sekä yhteiskuntatieteiden viitetietokanta vuosilta 1770-1990  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset<br>Maak. kstot | 20<br>30<br>*<br>* | 20<br>30<br>11<br>21 | 20<br>30<br>11<br>0 | 20<br>30<br>33<br>20 |
| Philosopher's Index (CSA)  | Kaikki   |                    |                      |                     | 5                    |
| Filosofian alan viitetietokanta.   | Yliopistot   |                    |                      |                     | 5                    |
| PsycArticles (Ebsco)   | Kaikki   |                    |                      |                     | 5                    |
| Artikkelit noin 50 psykologian alan lehdestä   | Yliopistot   |                    |                      |                     | 5                    |
| REFWORKS (CSA)   | Kaikki   |                    |                      | 13                  | 22                   |
| Viitteidenhallintaohjelma  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                |                    |                      | 12<br>1             | 15<br>4<br>3         |
| SAGE FULLTEXT (CSA)  | Kaikki   |                    |                      | 4                   | 7                    |
| Seitsemän kokoelmaa eri tieteenaloilta.  | Yliopistot   |                    |                      | 4                   | 7                    |
| Safari Technical Books Online  | Kaikki   |                    |                      |                     | 5                    |
| Yli 3000 IT-alan e-kirjaa, joista kirjastot valitsevat omat kokoelmansa  | Yliopistot<br>Amk:t                                  |                    |                      |                     | 2<br>3               |
| Science  | Kaikki   | 19                 | 16                   | 17                  | 17                   |
| Science-lehti online-versiona: lääke- ja luonnontieteellisiä artikkeleita.   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                | 11<br>4<br>4       | 10<br>2<br>4         | 11<br>1<br>5        | 12<br>0<br>5         |

| AINEISTO   | KONSORTIO  | 2002                   | 2003                    | 2004                    | 2005                    |
|--|--|------------------------|-------------------------|-------------------------|-------------------------|
| Silver Platter: BA, BIOSIS, CAB, FIAF, INSPEC, MLA   | Kaikki   | 20                     | 21                      | 21                      | 19                      |
| - BA - biologia.<br>- BIOSIS: luonnontieteet.<br>- CAB: maatalous- ja metsätieteet.<br>- FIAF International Film Archive: elokuva.<br>- INSPEC: tekniikka.<br>- MLA Kielitieteiden ja kirjallisuusalan viitetietokanta (2004 saakka) | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                  | 13<br>6<br>1           | 13<br>7<br>1            | 13<br>7<br>1            | 9<br>9<br>1             |
| Springer Verlag: LINK  | Kaikki   | 34                     | 28                      | 29                      | 32                      |
| 482 lehteä luonnontieteiden, lääketieteen ja tekniikan aloilta.  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                  | 13<br>13<br>8          | 12<br>8<br>8            | 12<br>8<br>9            | 12<br>8<br>12           |
| SPRINGER: Lecture Notes in Computer Science  | Kaikki   |                        |                         | 8                       | 12                      |
| Kirjasarja tietojenkäsittelytieteestä.   | Yliopistot<br>Amk:t                                    |                        |                         | 7<br>1                  | 10<br>2                 |
| Source OECD  | Kaikki   |                        | 7                       | 10                      | 11                      |
| OECD:n tietokanta, jossa taloutta koskevia kirjoja, lehtiä ja tilastoja.   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                  |                        | 4<br>3                  | 7<br>3                  | 7<br>1<br>3             |
| TENTTU   | Kaikki   |                        |                         | 18                      | 20                      |
| Palvelu sisältää TKK:n aineistoa: viitetietokannat kirjoista, lehdistä, artikkeleista, diplomi- ja lisensiaatintöistä sekä tutkimus-, julkaisu ja asiantuntijarekisterit.  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                  |                        |                         | 2<br>15<br>1            | 2<br>17<br>1            |
| Tilastokeskuksen tietokannat   | Kaikki   |                        |                         |                         | 31                      |
| Altika - kuntia koskevaa tietoa aikasarjoina<br>Astika – suhdanne- ja talustilastoja aikasarjoina<br>Suomen tilastollinen vuosikirja – koko Suomi tilastoina   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset<br>Maak. kstot   |                        |                         |                         | 9<br>16<br>5<br>1       |
| Ulrich's Periodicals Directory   | Kaikki   | 16                     | 16                      | 16                      | 17                      |
| Kausijulkaisuluettelo.   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Maak. kstot                     | 13<br>1<br>2           | 13<br>1<br>2            | 13<br>1<br>2            | 14<br>1<br>2            |
| Wilson Art   | Kaikki   | 10                     | 14                      | 14                      | 14                      |
| 111 kokotekstilehteä taiteiden alalta.   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset                  | 4<br>4<br>2            | 7<br>5<br>2             | 7<br>5<br>2             | 7<br>5<br>2             |
| WSOY Yritys Online   | Kaikki   |                        |                         |                         | 39                      |
| Yritysonline - taloustieteiden teoksia<br>Juridiikkaonline – teoksia juridiikan alalta   | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset<br>Maak. kstot   |                        |                         |                         | 12<br>22<br>1<br>4      |
| <b>Yhteensä</b>  | <b>Kaikki</b>  | <b>809</b>             | <b>918</b>              | <b>1000</b>             | <b>1289</b>             |
|  | Yliopistot<br>Amk:t<br>Tutk.laitokset<br>Yleiset kstot | 354<br>259<br>78<br>47 | 423<br>311<br>115<br>69 | 466<br>341<br>132<br>61 | 571<br>430<br>193<br>95 |

Yhteensä 1437 osallistujaa

YHTEISTILASTOKOULUTUS 123 osallistujaa  
AINEISTOKOULUTUKSET 404 osallistujaa

Silver platter 25 osallistujaa

|                      |                 |
|----------------------|-----------------|
| Refworks             | 51 osallistujaa |
| Engineering Village  | 22 osallistujaa |
| Kluwer               | 35 osallistujaa |
| Sciencedirect        | 71 osallistujaa |
| Kansallisbiografia   | 28 osallistujaa |
| Tenttu               | 28 osallistujaa |
| Abi Inform           | 33 osallistujaa |
| Isi Web of Knowledge | 48 osallistujaa |
| Source OECD          | 22 osallistujaa |
| Edilex               | 39 osallistujaa |

KIRJASTOVERKOSTOLLE JÄRJESTETTY ASIANTUNTIJAKOULUTUS

Yhteensä 910 osallistujaa

1. Vapaa pääsy tieteelliseen tietoon - seminaari open access – julkaisemisesta, 8.-9.1.2004  
- Osallistujia 245
2. FinELibin asiantuntijaseminaari 25.2.2004  
- Osallistujia 96
3. Nelli: Master of Vi koulutus 15. -16.3.2004  
- Osallistujia 22
4. Tiedotus- ja keskustelutilaisuus tutkimuslaitosten kirjastojen johtajille ja FinELib-yhdyshenkilöille 25.5.  
- Osallistujia 23
5. FinELib-päivä 26.5.  
- Osallistujia noin 150
6. Nelli-Portaalin avajaiset 15.9.2004  
- Osallistujia noin 220
7. Nordic Portal Meeting 16.9.2004  
- Osallistujia 22
8. Yhteistilastopäivä systeemivastaaville 29.11.2004  
- Osallistujia 54
9. Yhteistilastopäivä tilastovastaaville 30.11.2004  
- Osallistujia 78

## PIDETYT ESITELMÄT

### Kansalliset:

1. HYKin seminaarisarja 3.2.2004 (Helsinki)
  - Arja Tuuliniemi: FinELib-aineistojen hankinta ja käyttö
2. Hankkeista käytäntöihin 12. - 13.2.2004 Opetusministeriö ja Suomen kirjastoseura (Helsinki)
  - Kristiina Hormia-Poutanen: Kansalaisen tietoportaaali-hanke
3. Informaatiotutkimuksen luentosarja: Digitaalisten ja painettujen julkaisukokoelmien hallinta 13.2.2004 (Tampereen yliopisto)
  - Arja Tuuliniemi: E-aineistojen hankinta ja käyttö kansallisella tasolla – FinELib
4. Informaatiotutkimuksen luentosarja: Digitaalisten ja painettujen julkaisukokoelmien hallinta 16.2.2004 (Tampereen yliopisto)
  - Terhi Manninen: Lisenssisopimukset e-aineistojen hankinnassa FinELib
5. FinELibin asiantuntijaseminaari 25.2.2004 (Helsinki)
  - Terhi Manninen: FinELib-sopimusympäristö
  - Kristiina Hormia-Poutanen: Lisensiointipolitiikka
  - Terhi Manninen: FinELibin mallisopimus ja työkalupakki kirjastoille
  - Arja Tuuliniemi: Palvelusopimusten vaikutus FinELibin toimintaan vuonna 2004
  - Ari Alkio: Ajankohtaista
6. Informaatiopolitiikka ja -lainsäädäntö –luentosarjan luento, Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmeniassa 10.3.2004 (Helsinki)
  - Arja Tuuliniemi: Kansallinen elektroninen kirjasto, FinELib, Suomen innovaatiojärjestelmän ja tietohuoltojärjestelmän osana
7. Kirjaston tori 12.3.2004 (Helsinki)
  - Ari Rouvari: tulevaisuuden tietotyöläinen panelistina
8. Oulun maakuntakirjastokokous 16.3.2004 (Oulu)
  - Arja Tuuliniemi: Yleiset kirjastot FinELibin asiakkaina
9. Suomen Hammaslääkäriseuran kevätkoulutustapahtuma, Tutkimuksen luentopäivät 25. – 27.3.2004. 25.3.2004 Minustako tutkija? (Helsinki)
  - Kristiina Hormia-Poutanen: Tiedonlähteet
10. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tietopalveluyhteistyöryhmä, 27.4.2004
  - Paula Mikkonen: FinELibin aineistot, hankintaprosessi ja sopimukset
11. Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen kirjasto- ja tietopalvelualan pätevöitymiskoulutuksen Informaatiopolitiikka ja lainsäädäntö-jakso 4.5.2004
  - Arja Tuuliniemi: Kansallinen elektroninen kirjasto FinELib Suomen innovaatiojärjestelmän ja tietohuoltojärjestelmän osana
12. Julkaisijan iltapäivä, 5.5.2004, Helsingin yliopisto, julkaisuneuvottelukunta (Helsinki)
  - Kimmo Kuusela: Open access - vapaan tiedonjulkaisemisen malleja ja Strategioita

13. Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen Elektroniset lehdet -koulutus 7.5.2004
  - Arja Tuuliniemi: Elektroniset lehdet - hankinta ja käyttöön saattaminen kansallisena palveluna
14. Maakuntakirjastokokous 10.5.2004 (Vaasa)
  - Arja Tuuliniemi: Allmänna bibliotek som kunder i FinELib
15. Tiedotus- ja keskustelutilaisuus tutkimuslaitosten kirjastojen johtajille ja FinELib-yhdyshenkilöille 25.5.2004
  - Kristiina Hormia-Poutanen: Lisensiointipolitiikan tarkistukset
  - Kristiina Hormia-Poutanen: Digitaalisen kirjaston palvelujen ohjausjärjestelmä
  - Kristiina Hormia-Poutanen ja Teemu Mattila: Konsortion sisäinen kustannustenjakko
  - Nelli-portaali: Ari Rouvari
16. FinELib-päivä 26.5.2004 Biokeskus 2, Viikinkaari 5
  - Kristiina Hormia-Poutanen: strategian toteutumissuunnitelma
  - Ari Rouvari, Henri Ryhänen: Nelli-portaalin käyttöönotto, Sliibaa stadilainen snadimmistakin eli kansalliskirjaston tarjoamat keskitetyt palvelu
17. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan MATRI-yhteistyöryhmä 3.9.2004
  - Paula Mikkonen: FinELibin aineistohankintaprosessi ja sopimukset
18. Nordic Portal Meeting 16.9.2004 (Helsinki)
  - Seminaarin järjestäjät ja vetäjät Ari Rouvari (puheenjohtaja) ja Kristiina Hormia-Poutanen
19. Palmenian kirjaston avajaiset 30.9.2004 (Helsinki)
  - Paula Mikkonen: FinELibin aineistohankinta
20. STKS:n Kausijulkaisupäivät 8.10.2004 (Helsinki)
  - Ari Rouvari: Nelli tänään
  - Kimmo Kuusela: Open access
21. Verkko-opetuksen klubi, HY 14.10.2004 (Helsinki)
  - Arja Tuuliniemi: Miten kirjastot voivat tukea opettajia verkko-opetuksen toteuttamisessa?
22. Nelli-portaalin esitys Valtipalaisille 4.11.2004
  - Ari Rouvari, Ere Maijala ja Jukka Pennanen
23. Tutkimuslaitoskirjastojen tapaaminen 10.11.2004, Stakes (Helsinki)
  - Paula Mikkonen: aineistotilanne
  - Ari Rouvari: Nelli-portaali
24. OPM:n ja yliopistojen johdon seminaari 26.11.2004
  - Kristiina Hormia-Poutanen
25. Yhteistilastopäivä systeemivastaaville 29.11.2004 (Helsinki)
  - Markku Laitinen
26. Yhteistilastopäivä tilastovastaaville, Keskustakampus, 30.11.2004 (Helsinki)
  - Markku Laitinen

27. Kansalliskirjaston perehdytystilaisuus uusille työntekijöille 9.12.04 (Helsinki)
  - Arja Tuuliniemi
28. Yleisten kirjastojen SFX-koulutus 9. – 10.12.04 (Helsinki)
  - Ari Rouvari
  - Arja Tuuliniemi, luento FinELibistä
29. Kirjaston tori 10.12.04 (Helsinki)
  - Arja Tuuliniemi: Tiimin toiminnan esittelyä
  - Kristiina Hormia-Poutanen: Toimialamuutoksen vaiheet ja tulevaisuuden näkymät
30. Triangeli-esitys HYK:läisille yhdessä Esa-Pekka Keskitalon ja Nanna Hakalan kanssa, 16.12.2004 (Helsinki)
  - Ere Maijala, Ari Rouvari
31. MetaLib-kustomointikoulutus yliopistokirjastoille, 20.12.2004 (Helsinki)
  - Ere Maijala
32. MetaLib-kustomointikoulutus yliopistokirjastoille, 21.12.2004 (Helsinki)
  - Ere Maijala

## Kansainväliset:

1. ELAG 2004 9-11.6.2004 (Trondheim)
  - Ari Rouvari: Nelli - The Finnish National Electronic Library Interface seminaariesitys
  - Ari Rouvari Portaali-työpajan puheenjohtajana 9 - 11.6.2004
2. Workshop 4 KNOWLEDGE AND PARTNERSHIP BUILDING, 19 July 2004 State Duma of the Federal Asseble of the Russian Federation (Moskova)
  - Arja Tuuliniemi: FinELib as part of the digital library environment in Finland
3. LC-seminaariin Japani, 5. – 9.7.2004
  - Kristiina Hormia-Poutanen, 11:05-12:15 (70 minutes) Going E-only  
13:15-14:25 (70 minutes) Going E-only 2
4. Summer Seminar Pedase Vihterpalu Viro 16–17.8.2004
  - Ari Rouvari: Nelli – A Service for the Nation seminaariesitys
5. BIBSAM:s Konsortiedagar 17.9.2004
  - Arja Tuuliniemi: FinELib: Road to Information
6. Digital Library – Advance the Efficiency of Knowledge Utilization, 6-8.9.2004 (Beijing)
  - Kristiina Hormia-Poutanen: Developing the Digital Library as part of the Information Society
7. EUSIDIC Annual Conference 2004, 17. - 19.10.2004 (Helsinki)
  - Kristiina Hormia-Poutanen: The Finnish Electronic Library – national solutions in Finland
8. The ICOLC Fall'04 (6th European meeting) 28. – 30.10.2004 (Barcelona)
  - Ari Rouvari ja Arja Tuuliniemi: National portal giving access to all FinELib's acquired databases and journals
9. Formation à la négociation de l'offre documentaire électronique, L'Enssib 4.11.2004 (Lyon)
  - Terhi Manninen: Negotiating for a consortium, case FinELib
10. ScanSMUG meeting 17.11.2004 (Hellerup)
  - Ari Rouvari: Nelli & FinELib – esitys
11. Diskussionsseminar om konsortieavtal 23-24.11.2004 (Oslo)
  - Arja Tuuliniemi: Finlands elektroniska bibliotek FinELib
12. Nordic & Baltic Meeting in Library Statistics 24.11.2004 (Helsinki) 6 osanottajaa Vihosta, Tanskasta ja Suomesta
  - Markku Laitinen:

## VIERAILUT JA ESITTELYT, FINELIB

1. Russian University Libraries delegation in Finland 20.1.2004 (Helsinki)
  - Arja Tuuliniemi: FinELib - Electronic resources to Finnish Libraries.
2. Susan Liepa, AARLINm Australian Academic & Research Library Network, 19.5.2004
  - Ari Rouvari ja Kristiina Hormia-Poutanen: Nelli-portaalin ja FinELibin esittely
3. Hollantilaiset vieraat Catherine Grout, Wouter de Haan, Alun Hughes, Bo Ohrström, Paul Rullman, Leo Waaijers 14.5.2004
  - Kristiina Hormia-Poutanen
4. FinELibin esittely romanialaiselle vieraalle, Olga Konstantin, 19.8.2004
  - Ari Alkio
5. FinELib-esittely espanjalaiselle vieraalle 13.5.04
  - Ari Alkio
6. JISC and SURF –Visit to the National Library of Finland, 14.5.2004, Helsinki
  - Kristiina Hormia-Poutanen: The changing role of the National Library in the Information Society klo 9.30 – 10
  - Kristiina Hormia-Poutanen: Then National Electronic Library programme- current status and vision for future, klo 10. – 10.45
7. Canadian Association of Research Libraries Visit at National Library in Finland 5.7.2004, Helsingin yliopisto
  - Kristiina Hormia-Poutanen: The Finnish National Library and its expanding role
  - Kristiina Hormia-Poutanen: The Finnish Electronic Library
  - Arja Tuuliniemi: The Digital Library Development
8. Ukrainian Library Directors delegate in Helsinki City Library 20.9.2004
  - Ari Alkio: National Electronic Library & Nelli Portal
9. Hollannin kansalliskirjasto Repke de Vries ja Lukas Koster 26-27.8.2004
  - Kristiina Hormia-Poutanen: FinELib
  - Ari Rouvari ja Tiina Kemppainen: Nelli portaali

## HENKILÖSTÖN JULKAISEMAT ARTIKKELIT

1. Artikkelit: *FinELibin toiminta kaudella 2004–2006; FinELibin toimintaperiaatteet, palvelusopimukset ja toimintaa ohjaavien ryhmien säännöt; Vuoden 2004 uudet FinELib-aineistot; Nelli-portaalin käyttöönotto etenee* Suomen Kansalliskirjasto tiedottaa, 26.3.2004.
2. Hormia-Poutanen, Kristiina & Mikkonen, Paula: *Elektroniset tietolähteet muuttavat tutkijan ja opiskelijan arkea. Tuloksia käyttäjätutkimuksista yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa* Korkeakoulutieto 2/2004
3. Hormia-Poutanen, Kristiina & Manninen, Terhi: *Kansalliskirjasto valmistautuu toimialalaaajennukseen, case kansallinen elektroninen kirjasto* Signum 3/2004
4. Hormia-Poutanen, Kristiina: *Developing the Digital Library in Finland as part of the Information Society* The Proceedings of Digital Library – Advance the Efficiency of Knowledge Utilization, National Library of China, 2004
5. Kuusela, Kimmo: *Open access on saanut päättäjät hereille* Kansalliskirjasto tiedottaa 26.3.2004.
6. Kuusela, Kimmo: *Open access -aineistojen tarjonta kasvaa* Tietolinja 1/2004.
7. Kuusela, Kimmo: *Open access - nyt heti?* Kansalliskirjasto tiedottaa 28.9.2004.
8. Manninen, Terhi & Tuuliniemi, Arja: *FinELib-aineistojen käyttöehdot* Verkkari, Helsingin yliopiston kirjastojen verkkolehti 2/04
9. Reijonen, Irma: *Miten nomadi löytää lähteille? Tieteenaloja ylittävän tiedonhankinnan pulmia ja ratkaisuja* Kansalliskirjasto 3/2004.
10. Reijonen, Irma: *Sivistys vai IT – vai molemmat?* Vieraskynä, Yliopisto lyhyesti, Helsingin yliopisto. Marraskuu 2004.  
[http://www.helsinki.fi/lyhyesti/vieraskyna/04marras\\_reijonen.htm](http://www.helsinki.fi/lyhyesti/vieraskyna/04marras_reijonen.htm)
11. Rouvari, Ari: *The national scholarly information portal, Nelli, at the users' service soon* eFinland. HELSINKI, 16 January, 2004.
12. Rouvari, Ari: *Shibboleth - verinen legenda, moderni kirjautumisjärjestelmä* Tietolinja 1/2004. Helsingin yliopiston kirjasto. URN:NBN:fi-fe20041346
13. Rouvari, Ari: *Nelli-portaali. Kirjastopalveluiden uusi ulottuvuus* ATK 2/2004. Helsingin yliopiston tietotekniikkaosasto
14. Rouvari, Ari: *Nelli ready to go* Helsinki University Library Bulletin 2004.
15. Rouvari, Ari: *Say Shibboleth – one login, all services* Helsinki University Library Bulletin 2004.

16. Rouvari, Ari: *Informationssökningsportalen Nelli tas i bruk vid universitetsbiblioteken - invigning den 15 september*  
Virtuaaliyliopiston tiedote syyskuu 2004.
17. Rouvari, Ari: *Nelli-tiedonhakuportaali käyttöön yliopistokirjastoissa – Avajaiset 15. syyskuuta*  
Virtuaaliyliopiston tiedote syyskuu 2004.
18. Rouvari, Ari: *Nelli avaa portit*  
IT Universitas 6/2004
19. Rouvari, Ari: *Nelli – uuden ajan kirjasto. Tiedonhakuportaalin avajaiset* Kansalliskirjasto.  
Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti. 3/2004
20. Rouvari, Ari: *Triangeli – peli kovenee*  
Tietolinja 2/2004 Helsingin yliopiston kirjasto. URN:NBN:fi-fe20043314.  
[http://www.lib.helsinki.fi/tietolinja/0204/nelli\\_triangeli.html](http://www.lib.helsinki.fi/tietolinja/0204/nelli_triangeli.html)
21. Rouvari, Ari: *Scholarly Information Portals*  
ELAG 2004 Workshop. [http://www.elag2004.no/ws\\_papers/ws7.pdf](http://www.elag2004.no/ws_papers/ws7.pdf)

## JÄSENYTYDET VALTAKUNNALLISESSA JA KANSAINVÄLISESSÄ TOIMINNASSA

### Valtakunnallinen jäsenyys

- 1) Kristiina Hormia-Poutanen, Kirjastojen yhteisten verkkopalveluiden ohjausryhmän jäsen 2004 – 2005.
- 2) Kristiina Hormia-Poutanen, Suomen virtuaaliyliopiston johtoryhmän jäsen.
- 3) Kristiina Hormia-Poutanen, FinELib ohjausryhmä, esittelijä
- 4) Kristiina Hormia-Poutanen, FinELib konsortior ryhmä, pj
- 5) Kristiina Hormia-Poutanen, OPM kansalliskirjasto 2005 työryhmä
- 6) Kristiina Hormia-Poutanen, HY-HYK tukiryhmä, asiantuntija
- 7) Kristiina Hormia-Poutanen, HYK johtokunta, asiantuntija
- 8) Kristiina Hormia-Poutanen, Yliopistokirjastojen neuvosto, asiantuntija
- 9) Ari Rouvari, Tietolinja - Helsingin yliopiston kirjaston elektronisen tiedotuslehden toimituskunnan jäsen
- 10) Ari Rouvari, Kansalliskirjasto - Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehden toimituskunnan jäsen
- 11) Ari Rouvari, Haka-infrastruktuuri – toimikunnan jäsen 1.4.2004 alkaen
- 12) Arja Tuuliniemi, FinELib-konsortior ryhmä, sihteeri
- 13) Ari Rouvari, STKS:n hallituksen jäsen
- 14) Ari Rouvari, STKS:n laatutyöryhmän puheenjohtaja
- 15) Markku Laitinen, STKS:n laatutyöryhmän jäsen ja sihteeri.

### Kansainvälinen jäsenyys:

- 1) Kristiina Hormia-Poutanen (varalla Arja Tuuliniemi), Nature Publishing Group, Library Committee
- 2) Markku Laitinen, ISO 2789- ja 11620 -standardityöryhmien jäsen
- 3) Ari Alkio, COUNTER Focus group
- 4) Kristiina Hormia-Poutanen, Elsevier Library Advisory Board
- 5) Kristiina Hormia-Poutanen, eIFL resource person

Web-pohjainen käyttäjäkysely yliopistoille, ammattikorkeakouluille ja tutkimuslaitoksille toteutettiin keväällä 2004. Vastauksia saatiin yliopistoista ennätysmäärä, 1310 kappaletta.

Ammattikorkeakoulujen vastausjoukkoa (yhteensä 323 kappaletta) verottivat samoihin aikoihin järjestetyt amk-sektorin omat kyselyt. Tutkimuslaitosten vastausjoukko (152 vastausta) jäi sen verran pieneksi, että vastauksista ei voitu tehdä yhteenvetoja.

Kyselyn perusteella tyypillinen elektronisen kirjaston käyttäjä yliopistoissa on assistentti/tutkija (25 % vastaajista) tai päätoiminen jatko-opiskelija (21 % vastaajista). Miehiä ja naisia oli vastaajissa jotakuinkin yhtä paljon. Suurin ikäryhmä olivat 26–35-vuotiaat. Ammattikorkeakoulujen jakauma on toisenlainen: 73 % vastaajista oli naisia ja 18–26-vuotiaat olivat suurin käyttäjäryhmä (38 %). Yli puolet vastaajista oli opiskelijoita.

Elektronisia aineistoja käytetään hyvin moniin eri tarkoituksiin, kuten tutkimustyötä koskevaan tiedonhakuun, oman alan seurantaan, yksittäisten työhön tai opiskeluun liittyvien ongelmatilanteiden ratkaisemiseen ja opiskelua koskevaan tiedonhakuun.

Yli puolet (57 %) yliopistojen vastaajista on siirtynyt käyttämään pääasiassa elektronisia aineistoja. Elektronisten aineistojen käyttäjät ovat yhä enemmän valmiita luopumaan painettujen julkaisujen käytöstä silloin, kun vastaava elektroninen versio on käytettävissä. Käyttäjäkyselyn mukaan 71 % yliopistojen käyttäjäkunnasta on valmis luopumaan painetusta julkaisusta silloin, kun vastaava elektroninen julkaisu on käytettävissä (Taulukko 11).

Ammattikorkeakoulujen puolella elektroninen aineisto on korvannut painettua aineistoa hiukan yliopistoja vähemmän. Reilu kolmannes (35 %) ammattikorkeakoulujen vastaajista on siirtynyt käyttämään pääasiassa elektronisia aineistoja ja 48 % vastaajista käyttää yhtä paljon elektronisia ja painettuja aineistoja. 47 % vastaajista olisi valmiita luopumaan painetusta aineistosta, jos vastaava elektroninen on saatavilla.

#### Taulukko 11. Käyttäjien valmius luopua painetusta aineistosta, mikäli vastaava elektroninen versio on käytettävissä.

|                            | KYLLÄ %   | EI %      |
|----------------------------|-----------|-----------|
| <b>YLIOPISTOT</b>          |           |           |
| 2000                       | 49        | 51        |
| 2001                       | 57        | 43        |
| 2002                       | 58        | 42        |
| <b>2004</b>                | <b>71</b> | <b>29</b> |
| <b>AMMATTIKORKEAKOULUT</b> |           |           |
| 2000                       | 37        | 63        |
| 2001                       | 32        | 68        |
| 2002                       | 41        | 59        |
| <b>2004</b>                | <b>47</b> | <b>53</b> |

Verkoaineistoja käytetään varsin usein. Kerran viikossa tai useammin aineistoja käyttää yliopistoissa noin 78 % vastaajista ja ammattikorkeakouluissa 46 % vastaajista (Taulukko 12).

**Taulukko 12. Verkkoaineistojen käytön tiheys yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa.**

|                                 | 2001<br>amkit | 2002<br>amkit | 2004<br>amkit | 2001<br>YO:t | 2002<br>YO:t | 2004<br>YO:T |
|---------------------------------|---------------|---------------|---------------|--------------|--------------|--------------|
| Päivittäin                      | 13            | 13            | 11            | 16           | 17           | 21           |
| Useita kertoja viikossa         | 22            | 24            | 22            | 30           | 36           | 40           |
| Kerran viikossa                 | 12            | 14            | 13            | 18           | 17           | 17           |
| Joitakin kertoja<br>kuukaudessa | 33            | 30            | 36            | 25           | 22           | 15           |
| Harvemmin                       | 20            | 19            | 18            | 11           | 8            | 7            |

Yliopistojen käyttäjät löytävät hyvin keskeisiä omaan alaansa liittyviä aineistoja. Yli 70 % yliopistojen vastaajista löysi erittäin hyvin tai hyvin oman alansa aineistoja. Ammattikorkeakouluissa vajaa puolet vastaajista (45 %) löytää aineistoja hyvin tai erittäin hyvin (Taulukko 13).

**Taulukko 13. Miten hyvin käyttäjä löytää oman alansa aineistoja FinELib-palveluista**

|                | 2001<br>amkit | 2002<br>amkit | 2004<br>amkit | 2001<br>YO:t | 2002<br>YO:t | 2004<br>YO:T |
|----------------|---------------|---------------|---------------|--------------|--------------|--------------|
| Erittäin hyvin | 8             | 9             | 10            | 11           | 13           | 15           |
| Hyvin          | 42            | 43            | 35            | 48           | 53           | 57           |
| Jonkin verran  | 40            | 38            | 41            | 34           | 27           | 24           |
| Huonosti       | 9             | 8             | 10            | 7            | 6            | 3            |
| Ei lainkaan    | 1             | 2             | 4             | 0            | 0            | 1            |

Käyttäjäkyselyn sisältöä muokattiin keväällä 2004 yhdessä Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen laitoksen kanssa. Uudistetut kyselyt palvelevat tutkimuksen tarpeita aiempaa paremmin. Kyselyjen avulla saadaan jatkotutkimusta varten myös tietoa siitä, miten eri tieteenalojen tutkimuskulttuurit ovat yhteydessä elektronisten resurssien käyttöön. Tuntemalla paremmin erilaisten tutkimusyhteisöjen elektronisen tiedon käytön tapoja voidaan digitaalisten kirjastojen palveluja suunnitella paremmin vastaamaan näihin eroavaisuuksiin

## Tutkimusyhteistyö

### 1. Valmistuneet gradut

Selja Kuntun pro gradu -tutkielma (2004):

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden Kansallisen elektronisen kirjaston, FinELibin, käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät. Valmistunut Tampereen yliopistoon.

### 2. Käynnistyneet pro gradut -tutkielmat

Saija Lukkarila / Oulun yliopisto

Aihe: Nelli-portaalin käyttöliittymän käytettävyys käyttäjän ja asiantuntijan näkökulmasta.

Tähän mennessä Valmistunut

- Portaalin heuristinen analyysi
- Käytettävyystutkimus
- Gradu valmistunee vuonna 2005

Lukkarilan työ on ollut suureksi avuksi Nelli-portaalin käyttöliittymän kehittämisessä

#### b) Katarina Holm

Nationella bibliotekskonsortier som samarbetsform. En undersökning av det nationella elektroniska bibliotekets, FinELibs, förmåga att tillgodose beståndsrelaterade behov vid tre vetenskapliga bibliotek

### 3. Muu tutkimusyhteistyö

a) FinELib-käyttäjäkyselyn päivitys yhteistyössä Tampereen informaatiotutkimuksen laitoksen kanssa. Uudistettu kyselypohja tarjoaa tutkimuksellisesti kiinnostavaa tietoa laitoksen tutkijoille. Tutkimus valmistuu 2005.

b) Bibliometriikatutkimus yhteistyössä Oulun yliopiston informaatiotutkimuksen laitoksen kanssa. Työn ohjaaja Terttu Kortelainen